

NOVOBANSKÉ NOVINY

MESAČNÍK OBČANOV MESTA NOVÁ BAŇA A OKOLIA

Ročník XXVIII.

Október 2019

Číslo 10

Cena 0,50 EUR

www.novabana.sk

Mesto Nová Baňa a Folklórny súbor Háj
Vás pri príležitosti 5. výročia založenia FS HÁJ
a „Mesiaca úcty k starším“
požívajú na podujatie

Večer s Hájom a jeho hosťami

18. 10. 2019 o 18.00 hod.
v kine Uatra Nová Baňa

Účinkujú:

FS Háj, Heligónček ZUŠ Nová Baňa, FSK Vinička, HS REAX

Vstup voľný

XXVIII. ročník
Novobanského jarmoku

str. 5

Z čísla vyberáme:

Appka pre mesto

viac na str. 3

Európsky týždeň mobility v našom meste

viac na str. 4

Tajchová osmička

viac na str. 16

Replika Potterovho atmosferického stroja nadobúda jasné kontúry

viac na str. 18

Zem je darom, nie majetkom

viac na str. 20

V Radnej sieni Pohronského múzea sa konala slávnosť pri príležitosti obnovy historického dokumentu mesta...

viac na str. 2

Večer vd'aky
venovaný
darcom krvi
23. október
2019

str. 4

VÝZNAMNÉ UDALOSTI V MESIACI

„Veci a činy, ak nie sú napísané, zahalí tma a padnú do zabudnutia, avšak napísané akoby znovu ožili.“

Mesto dalo zreštaurovať najcennejší dokument

V Radnej sieni Pohronského múzea sa 10. septembra 2019 konala slávnosť pri príležitosti obnovy historického dokumentu mesta, tzv. „metačnej listiny“. Vydal ju v roku 1355 uhorský kráľ Ľudovít I. Anjou, ktorý je vyobrazený aj na pôvodnom historickom erbe mesta Nová Baňa. Mali sme možnosť vidieť vzácny originál tohto dokumentu, ktorý je umiestnený v štátnom archíve, pracovisku Kremnica, osobne ho totiž priniesla PhDr. Valéria Solčianiová. Podľa nej je to pre mesto najcennejší dokument, vymedzujúci jeho chotárne hranice, vypovedajúci o začiatkoch jeho existencie. Zaujímavosťou listiny sú dve pečate, ktoré sa na nej nachádzajú. Prvú pečať vydal

Ľudovít I. v roku 1355 pri potvrdení hraníc mesta. Záznam na listine hovorí, že neskôr pri svojich cestách pečať stratil, a tak, aby zabránil falšovaniu listín, nechal vyhotoviť novú. Metačnú listinu, ktorá bola potvrdená už pôvodnou, tak opatril aj novou pečaťou. Spôsob odborného reštaurovania a vytvorenia kópie, faksimile, tohto vzácného dokumentu nám priblížil docent Ivan Galamboš, senior reštaurátor. Riaditeľka Pohronského múzea Mgr. Katarína Konečná prítomných počas slávnosti oboznámila s faktom, že originál metačnej listiny bol najprv uložený v novobanskom mestskom archíve a potom po archívnej reforme po roku 1960 prešiel do archívu v Kremnici,

kde je doteraz. Primátor mesta Mgr. MVDr. Branislav Jaďuď, MBA, vo svojom príhovore skonštatoval, že: „Žijeme v dobe mnohých zmien, keď aj naše mesto dostáva novú tvár a má svoje významné miesto na mape regiónu. Táto metačná listina má tiež ambíciu byť pozvánkou do nášho mesta za poznávaním nielen jeho histórie a našich predkov, ale aj významne sa rozvíjajúceho cestovného ruchu. Treba poznať minulosť, pravdivo žiť prítomnosť a budúcnosť obohatiť novou náplňou a kvalitou.“

Podnet dať tejto listine dôstojnú podobu prišiel pred dvomi rokmi od Mgr. Ľudmily Rajnohovej, pri príležitosti dňa otvorených dverí v kremnickom archíve na

témuremeslá a cechy v bývalých okresoch Kremnica a Nová Baňa. Minulé a súčasné vedenie mesta obnovu dokumentu financovalo z rozpočtu mesta a finančne ju podporila aj Ing. Jolana Petrášová.

Bol to výnimočný deň, mali sme možnosť pozrieť sa do histórie Novej Bane. V Radnej sieni Pohronského múzea sú zreštaurované nástenné maľby panovníkov, tiež sú tu umiestnené mestské pečate, ku ktorým teraz pribudne faksimile metačnej listiny, dokumentu, ktorý obohatí expozíciu múzea a v neposlednom rade priláka do nášho mesta mnohých návštevníkov.

Helena Trajtel'ová

foto: Helena Trajtel'ová

XXVIII. ročník Novobanského jarmoku bol úspešný

A ni sme sa nenazdali a Novobanský jarmok máme opäť úspešne za sebou. Počas dvoch dní sme mali možnosť vychutnať si výborný kultúrny program, ukážky remesiel či obdivovať výrobky ľudovo-umeleckých výrobcov. Znova k nám zavítali umelci nielen z Novej Bane, ale aj zo širokého okolia. SOŠ obchodu a služieb v Novej Bani pripravila samé výborné jedlá, poľovníci opäť uvarili chutný poľovnícky guláš. Ochutnať sme mohli pravé sedliacke párance, tradičný trdelník a mohli sme sa zastaviť aj pri ukážke varenia slivkového lekváru.

Novobanský jarmok slávnostným príhovorem otvoril primátor mesta Nová Baňa Branislav Jaďuď s podpredsedom BBSK Ondrejom Lunterom. Ďalej sa pokračovalo bohatým kultúrnym programom, ktorý bol zostavený pre všetky generácie. V programe sa nám predstavili nielen domáci interpreti, mali sme možnosť zabaviť sa pri známych šlágroch aj sa zastaviť a preniesť do detských čias prostredníctvom rozprávky Prorok Rak. Krv v žilách, a nielen mladým, určite rozprúdil Lukáš Adamec. Jeho vystúpenie nenechalo stáť na mieste asi nikoho. Každý, kto len trochu mohol, tancoval a spieval a počas autogramiády Lukáš rozdával podpisy mladým či starším a tým najmenším stačilo ho vystíkať. Bola to obrovská radosť na oboch stranách.

Ani tento rok nechýbala tradičná tombola. Opäť bola veľmi pestrá a bohatá vďaka organizáciám, podnikateľom, remeselníkom z Novej Bane a širšieho okolia. Aj tento rok 1. cenu – automatickú práčku, do tomboly venovalo mesto Nová Baňa. Odniesol si ju šťastný výherca zo Žiaru nad Hronom.

A to sa už v zákulísi pripravovala charizmatická

Veronika Rabada, ktorá svojím repertoárom tiež rozťancovala námestie. Záver kultúrneho podujatia patril známej hudobnej skupine DRUŽINA. Ich vystúpením sme sa spoločne rozlúčili s XXVIII. ročníkom Novobanského jarmoku.

Mesto Nová Baňa ďakuje partnerom tohtoročného podujatia:

Generálny partner: Cortizo Slovakia, a. s.

Hlavný partner: Knauf Insulation, s. r. o.

Partneri: Tristone Flowtech Slovakia, s. r. o., ŠOPA, s. r. o., SC Zamkon, s. r. o., TERMOARCH, s. r. o., Autoškola Junior Nová Baňa, Waste transport, a. s.

Títo všetci podporili XXVIII. ročník Novobanského jarmoku finančnou čiastkou.

Vďaka patrí aj nasledovným – Pizzeria Dèlla Piazza Nová Baňa, Ing. Jozef Haurík – Medovníkárstvo, Pivovar Steiger, a. s., Vyhne, ktorí Novobanský jarmok podporili inou formou.

Ďakujeme aj pracovníkom Technických služieb mesta Nová Baňa, členom Dobrovoľného hasičského zboru mesta Nová Baňa, ktorí nám boli počas trvania jarmoku nápomocní.

Ďakujeme tiež členom Poľovníckej spoločnosti mesta Nová Baňa za hudobné spestrenie a príjemnú atmosféru, ktorú vytvorili na trhovisku pri občerstvovacích stánkoch.

Ďakujeme vám, návštevníkom Novobanského jarmoku, za to, že ste podujatie poctili svojou návštevou a tým toto dvojdňové podujatie podporili.

Mgr. Iveta Lukáčová,
vedúca OKI, MsÚ Nová Baňa

foto: archív MsÚ

Informačný blok primátora mesta

Oprava: V predchádzajúcom čísle NN sme v článku Informačný blok primátora mesta nesprávne uviedli informáciu v odseku o MŠ Nábrežná. Kolaudácia exteriéru (vonkajšieho areálu) MŠ Nábrežná prebehla 19. 9. 2019.

•Dňa 19. 9. 2019 prebehla v MŠ Nábrežná kolaudácia, ku ktorej sa vyjadrili jednotlivé strany kolaudačného konania. Bez námietok bol skolaudovaný stavebný objekt SO02 – spevnené plochy. Mesto vzneslo námietky k dvom lavičkám umiestneným v átriu, k športovému ihrisku a jeho náteru zelenej farby a multifunkčnému ihrisku, na ktorom si zhotoviteľ, spoločnosť SPORT SERVICE, s. r. o., uplatňuje reklamáciu lepidla u svojho dodávateľa. Námietky vznesené mestom budú prerokované s dodávateľom SPORT SERVICE, s. r. o., s cieľom zníženia fakturovanej sumy za uvedené objekty, keďže celková faktúra bola v súčasnosti dobropisovaná o sumu, ktorú dodávateľ SPORT SERVICE, s. r. o., fakturuje za objekty, voči ktorým boli vznesené námietky mesta. Po vyjadrení účastníkov kolaudačného konania a dosiahnutí dohody výšky fakturovanej sumy za sporné body bude exteriér MŠ Nábrežná následne uvedený do prevádzky na základe certifikátov, ktoré predložila spo-

ločnosti SPORT SERVICE, s. r. o. Zároveň sa realizujú práce na vonkajšom oplotení areálu, ktoré budú ukončené podľa zmluvy a celý vonkajší areál bude potom definitívne slúžiť deťom podľa zámeru. Pôvodný termín ukončenia mal byť v polovici decembra 2018, no posunul sa o jeden rok, počas ktorého bolo potrebné riešiť množstvo komplikácií vzniknutých na strane dodávateľa aj na strane mesta Nová Baňa. Verím, že financie, ktoré mesto na tento vonkajší areál vyčlenilo, boli vynaložené účelne a exteriér MŠ Nábrežná sa bude v budúcnosti využívať ku spokojnosti.

•Pôvodne požadovaná dotácia z úradu vlády na detské ihrisko MŠ na Štúrovej v roku 2017 pridelená nebola, bola pridelená po opakovanej žiadosti až v decembri 2018. Vzhľadom na stanovený termín ukončenia prác do konca marca 2019 neboli práce realizované podľa očakávania a mesto chyby reklamovalo u spoločnosti OCTAGO CORPORATION, j. s. a. Táto ich v mesiaci september 2019 odstránila a detské ihrisko MŠ Štúrova tak už môže naplno slúžiť na účel, na ktorý bola dotácia úradu vlády poskytnutá. V dvorovej časti za budovou vzniknú vyvýšené záhony na mieste

bývalých laminátových bazénov, kde plánuje mesto v spolupráci MŠ vytvoriť ovocnú a bylinkovú záhradku.

•V roku 2017 bol mestským zastupiteľstvom schválený zámer vybudovať rozšírenie spevnených plôch na ulici Školská na účely parkovania, pričom navrhnuté boli plochy pred bytovým domom č. 46, vedľa bytového domu č. 46 (pod lipou pri ihrisku) a pred bytovým domom č. 45. Následne bola v r. 2018 spracovaná projektová dokumentácia, v ktorej bolo navrhnuté vybudovanie spevnených parkovacích plôch pred bytovým domom č. 46 v páse, v ktorom predtým došlo na základe požiadavky obyvateľov domu č. 46 k výrubu prerastených stromov. Ten bol objednaný aj uhradený samotnými obyvateľmi. Projekt vybudovania spevnených parkovacích plôch ráta aj s výsadbou zelene, ktorú bude po ukončení ich vybudovania realizovať mesto. Projekt zároveň ráta s vybudovaním spevnených plôch pred bytovým domom č. 45 po záseku do okraja svahu, na ktorom sa nachádzajú vyrastené stromy, pričom jeden z nich pred krátkym časom padol na zaparkované osobné auto. Pri budovaní parkovacích plôch pred bytovým domom č. 45 sa počíta aj

s výrubom vyrastených stromov, ktoré sa môžu pod vplyvom počasia vyvrátiť.

V záujme zvýšenia kvality života obyvateľov na Školskej ul. navrhne mesto výsadbu zelených živých plotov pri ceste 3. triedy. Mali by zamedziť prašnosti a obmedziť hluk z idúcich áut.

•Projekt vybudovania repliky Potterovho stroja mesto prezentovalo aj pri návšteve podpredsedu BBSK Ondreja Luntera, ktorý sa 27. 9. 2019 zúčastnil 28. ročníka Novobanského jarmoku.

•Dňa 4. 10. 2019 navštívil Novú Baňu veľvyslanec Spojeného kráľovstva Andrew Garth. Jeho kroky v sprievode p. Mgr. Mareka Lenča, PhD., a zástupcov banického spolku v Novej Bani smerovali na autentické miesto archeologického výskumu základov Potterovho parného stroja. Naším cieľom je získať podporovateľov myšlienky vybudovania repliky Potterovho parného stroja a banického skanzenu, keďže bez externej finančnej podpory to nebude možné.

Mgr. MVDr. Branislav Jaďud', MBA

Dotácie 2020

O poskytnutie finančných prostriedkov z rozpočtu mesta Nová Baňa v roku 2020 formou dotácií v zmysle Všeobecne záväzného nariadenia mesta Nová Baňa č. 7/2011 je možné žiadať na základe písomnej žiadosti, ktorá je predložená na predpísanom tlačíve. Písomnú žiadosť o poskytnutie dotácie musí žiadateľ podať v riadnom termíne do 30. 11. 2019 v podateľni MsÚ.

Formulár žiadosti je k dispozícii na www.novabana.sk.

Mestský úrad Nová Baňa

Apka Pre Mesto

Nová Baňa v spolupráci so spoločnosťou EWORKS, s. r. o., pripravila pre občanov a turistov, ktorí majú záujem o naše mesto, mobilnú aplikáciu pre operačný systém Android. Aplikáciu si v súčasnosti môžu stiahnuť všetci, ktorí vlastnia mobilný telefón so spomínaným operačným systémom. Mesto plánuje v blízkej budúcnosti zakúpiť rovnakú aplikáciu aj pre operačný systém iOS, na čo však musí byť schválený rozpočet. Vytvorenie a spustenie aplikácie bolo bez poplatku a mesačný poplatok predstavuje 46,80 €.

Oficiálna aplikácia mesta Nová

Baňa poskytuje informácie pre každého, kto sa oň zaujíma. Nájdete v nej aktuálne informácie o dianí v meste, prehľadný kalendár udalostí, zoznam najkrajších turistických destinácií, dôležité miesta, kontakty na inštitúcie mesta a oveľa viac.

Keďže ide o novinku, ešte stále sa snažíme prípadné nedostatky vylepšovať. Mesto verí, že aplikácia posluží hlavne na promptné informovanie občanov o aktuálnom dianí, no v neposlednom rade bude určite nápomocná aj pre našich turistov, keď sa rozhodnú navštíviť Novú Baňu a jej krásne lokality.

Mgr. Katarína Volfová

Slovenský Červený kríž oslavuje storočnicu

Československý Červený kríž (ČSČK), najväčšia humanitárna organizácia Čechov a Slovákov, vznikol 6. februára 1919. V tomto roku si pripomíname 100. výročie jeho založenia. Slovenský Červený kríž sa stal v roku 1993 nástupníckou organizáciou ČSČK a pokračuje vo svojej aktívnej činnosti.

Mikroregión Nová Baňa a okolité obce

Mikroregión zahŕňa mesto Nová Baňa, obec Brehy, Rudno nad Hronom, Voznica, Tekovská Breznica, Orovnica, Hronský Beňadik, Tekovské Nemce, Veľkú a Malú Lehotu.

Na webovej stránke mesta Nová Baňa sa nachádza banner s názvom mikroregión, kde je možné po jeho otvorení nájsť linky na webové stránky všetkých obcí mikroregiónu.

Združenie mikroregiónu plánuje obnovenie myšlienky miestnej akčnej skupiny (MAS), ktorá by bola oprávnená uchádzať sa o finančné dotácie v rámci projektov EÚ a iných dotačných schém.

<https://www.novabana.sk/informacie/mikroregion>

Európsky týždeň mobility v našom meste

Mesto Nová Baňa sa už po piatykrát zapojilo do kampane Európsky týždeň mobility (ETM), ktorá sa konala v termíne 16. – 22. septembra 2019. Cieľom bolo povzbudiť samosprávy, aby zaviedli a podporovali opatrenia udržateľnej mestskej mobility. Témou ročníka 2019 bola „bezpečná chôdza a cyklistika“ a mottom bolo „PREJDIME SA SPOLU!“, čo poukazuje na spôsob dopravy, ktorý je príliš často podceňovaný: **chôdza**.

Nová Baňa sa zapojila do ETM 2019 realizáciou dvoch aktivít:

Implementovanie aspoň jedného nového trvalého opatrenia

Boli nainštalované 2 cyklostojany v Základnej škole Jána Zemana Nová Baňa.

Organizovanie týždňa aktivít berúc do úvahy tému ročníka

Do aktivity súvisiacej s hlavnou témou podujatia sa zapojili žiaci dvoch základných škôl a materskej školy vrátane elokovaných tried, ktorí do školy prišli pešo, na korčuľiach, autobusom, na bicykli, kolobežke či iným dopravným prostriedkom okrem automobilu. Do tejto aktivity sa zapojilo 311 žiakov základných škôl a 84 detí materskej školy.

Každému zapojenému účastníkovi bola odovzdaná odmena v podobe jablčka. Zároveň sa z registrovaných účastníkov vylosovali výhercovia až 80 vecných cien.

Za participáciu na kampani formou sponzorstva ďakujeme Slovenskej agentúre životného prostredia a spoločnosti Amazonit Tekovská Breznica – ovocné sady. V rámci kampane spolupracovala aj komisia kultúry, vzdelávania, mládeže a športu pri MsZ Nová Baňa. Ďakujeme všetkým účastníkom aktivít za podporu alternatívnych spôsobov dopravy.

PhDr. Lenka Šubová,
rozvoj mesta

foto: Mgr. A. Bindová,
ZŠ sv. Alžbety – P. Valachovič

Materská škola Nová Baňa

pešo – 52 žiakov, bicykel – 12 žiakov,
autobus – 7 žiakov, kolobežka – 9 žiakov,
odrážadlo – 4 žiaci.

Základná škola sv. Alžbety

pešo – 56 žiakov, bicykel – 11 žiakov,
autobus – 34 žiakov, kolobežka – 4 žiaci.

Základná škola Jána Zemana

pešo – 134 žiakov, bicykel – 11 žiakov,
autobus – 54 žiakov, kolobežka – 3 žiaci,
skateboard – 2 žiaci, pennyboard – 2 žiaci.

Informačný blok EUROFONDŮV

Od 1. septembra 2019 je na webovej stránke mesta v sekcii „EUROFONDY/PROJEKTY“ doplnená nová kapitola – „Prehľad všetkých projektov za obdobie 2007 – 2018 (archív)“ – a do kapitoly „Schválené projekty (archív)“ boli pridané projekty za obdobie 2008 – 2012.

V septembri bola na výzvu ohľadom podpory výstavby, rekonštrukcie a dobudovania futbalovej infraštruktúry zaslaná žiadosť o dotáciu na projekt s názvom „Modernizácia futbalovej infraštruktúry pre Mestský futbalový klub Nová Baňa“, ktorej účelom je rekonštrukcia tribúny, strechy na sociálnej budove a umelé osvetlenie futbalového ihriska.

Mesto Nová Baňa realizuje od februára 2019 projekt „Obstaranie záhradných kompostérov v meste Nová Baňa“. V rámci realizácie celej 1. etapy distribúcie kompostérov niektorí občania danej cieľovej skupiny (obyvatelia mesta žijúci v rodinnom dome s trvalým pobytom) odmietli pridelený kompostér. Z tohto dôvodu sa v auguste začalo s 2. etapou distribúcie kompostérov z eurofondových zdrojov projektu na ostatných uliciach: Spojná, Švermova, Železničný rad, Bačova cesta, Bôrina, Bukovina, Feriancov rígel, Hornozemská cesta, Hrabčova cesta, Chotár, Kolibská cesta, Kozáková dolina, Kútovská cesta, Laznícka cesta, Lietajova cesta, Matiašova cesta a Pelúchova cesta. Na zvyšných 11 uliciach z 2. etapy mesto taktiež počítá s distribúciou kompostérov pre cieľovú skupinu.

PhDr. Lenka Šubová,
rozvoj mesta

Mesto Nová Baňa
oznamuje,
že dňa 23. októbra 2019 o 17:00 hod.
sa uskutoční v Kine Vatra Nová Baňa

venovaný dobrovoľným darcom krvi

účinkujú: VOCE EUFONICO - ZUŠ Nová Baňa
TIFFANY
CANTUS MONTE REGIS

Mestská knižnica mesta Nová Baňa

s radosťou svojim čitateľom oznamuje, že v dňoch

od 1. 10. 2019 do 8. 11. 2019

bude prebiehať sťahovanie knižnice do nových priestorov

v Podnikateľskom centre na 1. poschodí

a súčasne sa uskutoční revízia knižného fondu.

Prosíme ctených čitateľov, ktorí majú záujem si knihy vypožičať aj do zásoby, aby tak urobili v najbližších dňoch počas otváracích hodín mestskej knižnice.

Za pochopenie ďakujeme.

Tešíme sa na vašu návštevu.

Bystrický jarmok sa osviežil dažďom a krásnou pestrosťou slovenského folklóru

Druhý ročník Slovenského dňa kroja sa uskutočnil počas 362. ročníka Radvanského jarmoku. Stretli sa nadšenci folklóru a námestie bolo vyzdobené unikátnosťou ľudového ornamentu na tomto odevu. Aj naše mesto sa zapojilo, primátor Mgr. MVDr. Branislav Jaďuď, MBA s folklórnou skupinou Vinička hrdo reprezentovali Novú Baňu.

Naše mesto týmto vyjadruje vďaku a uznanie organizátorom Slovenského dňa kroja - týždenníku Slovenka, mestu Banská Bystrica a Združeniu miest a obcí Slovenska. Veríme, že aj v ďalšom roku pri tejto príležitosti naše srdcia pookrejú a zažijeme opäť krásne chvíle, ktoré nás vrátia do minulosti a zároveň v nás utužia hrdosť na tradície.

Veronika Volfová
foto: archív FS Vinička

Zlato majú nielen v hrdle...

Pohronské osvetové stredisko v Žiari nad Hronom v zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického samosprávneho kraja zorganizovalo v spolupráci s obcou Voznica po dvoch rokoch regionálnu postupovú súťaž prehliadky hudobného folklóru – spevákov ľudových piesní, speváckych skupín, hráčov na ľudové hudobné nástroje, s názvom „Spievam, spievaš, spievame“. Prehliadka sa uskutočnila v sobotu 21. septembra 2019 v Kultúrnom dome vo Voznici. Podujatia sa zúčastnila aj naša folklórna skupina Vinička a Jožko Suchý, ktorí zožali úspech. Jozefovi Suchému bolo udelené zlaté pásmo a cena laureát s postupom na krajskú prehliadku hudobného folklóru. Vinička sa umiestnila taktiež v zlatom pásme a ako jediná skupina mala doprovod, heligónku.

Mesto Nová Baňa praje FSK Vinička a Jožkovi Suchému mnoho úspechov a zároveň vyjadruje vďaku a úctu za to, že svojimi piesňami

zachovávajú tradície nášho mesta a hrdo ho reprezentujú.

Veronika Volfová
foto: archív FS Vinička

Čas mandál

Horúce letné dni pominuli, no kto sa v ich priebehu občas zastavil v Cukrárni Alžbetka v Novej Bani, mal možnosť obdivovať fotografie Tatiany Maruškovéj. K zobrazovaniu mesta a okolia v období minulom i súčasnom pristupuje s obrovským citom. Venuje sa aj maľbe a práci z prútia – klobúkom. Jej výstava „Odlety aj návraty z nášho rodného hniezda“ bola stelesnením sily, akou fotografia dokáže zastaviť čas.

V septembri fotografie vystriedali obrazy mandál. Mandala je umelecké dielo vytvorené do kruhu. Do histórie ich tvorby nás zasvätil tvorca mandál a interiérového dizajnu, lektor mandalových kurzov, pán Ľubo Slejšák. Žije v Spišskom Hrhove, mandalový ateliér má v Levoči. Tomuto umeniu sa venuje už 19 rokov. V roku 2004 vytvoril unikátny systém tvorenia mandál podľa piatich

elementov. Vo Vysokých Tatrách spolu s deťmi vytvoril v roku 2012 najväčšiu mandalu na svete. Maľuje mandaly rodinné, firemné, partnerské i osobné podľa dátumu narodenia. V pexese, počas ktorého hovoril o význame mandál pre človeka, mali prítomné možnosť vyhrať obraz mandaly, zhotovenie osobnej mandaly či chutnú tortu. Na záver účastníci večernej akcie vytvorili spoločnú mandalu z piesku, ktorá bude ozdobou priestoru Alžbetky. Posedenie nám hudbou spríjemnili Filip Urda – akordeón – a Tomáš Lupták – husle, ba dokonca prítomných rozospievali.

Ďakujeme za pekný večer, ktorý rozšíril naše obzory v oblasti umenia.

Vilma Kráľová
foto: Silvia Ďatková

Bude mať filmový festival Ekotopfilm aj po druhom ročníku v Novej Bani svoje pokračovanie?

Dňa 12. septembra sa Nová Baňa stala mestom, v ktorom bola na Slovensku odštartovaná jesenná tour Junior festivalu o trvalo udržateľnom rozvoji pod názvom Ekotopfilm – Envirofilm.

Pre malých aj veľkých

Program bol rozdelený do troch blokov podľa vekových kategórií pre prvý stupeň, druhý stupeň základných škôl a stredoškôľakov. Hodinka venovaná každej skupine pozostávala z krátkych animovaných alebo hraných filmov a sprievodných aktivít zabezpečených festivalovými partnermi, ktoré tematicky nadväzovali na filmy. Témou ročníka bol prales. „Festivalové filmy ukazujú nielen krásu a moc prírody, odľahlé miesta doposiaľ nepoznačené ľudskou činnosťou, ale aj presný opak, negatívny dopad našej každodennej spotreby na životné prostredie. Ľudí však nechceme strašiť, chceme im priniesť informácie a motivovať ich k zmene, možno trochu varovať,“ vysvetľuje poslanstvo festivalu Peter Lím, jeho riaditeľ. Myslí si, že je potrebné sa poučiť zo zlých návykov a naštartovať zmenu. Aj Juan Marcos, výkonný riaditeľ Cortizo Slovakia, a. s., zdôvodňuje rozhodnutie firmy finančne podporiť festival odkazom pre ďalšie generácie, aby nepokračovali v našich „prešľapoch“ a snažili sa o šetrné správanie k životnému prostrediu. Inšpiratívnym príkladom bol film o Indovi, ktorý počas 40-tich rokov svojho života vysadil každý deň jeden strom. A to len vďaka tomu, že v roku 1979 uvidel okolo pustého brehu rieky mŕtve zvieratá a dozvedel sa, že dôvodom ich úhynu je odlesňovanie.

Stálo to za to

„Deti boli nadšené najmä z druhej časti programu, z prezentácie o zaberaní pralesov na poľnohospodárske účely,“ hodnotí podujatie PaedDr. Monika Solčanová, učiteľka zo Základnej školy svätej Alžbety. Priznávam, aj môj syn začal po prednáške Tomáša Šmátrala, člena projektu Green Life, na etiketách výrobkov sledovať, či obsahujú palmový olej. Problematika vypaľovania dažďových pralesov kvôli plantážam palmy olejnej a bezohľadné pytliačstvo chytili deti za srdce. Dozvedeli sa o nepriaznivej situácii ostrova Sumatra, ktorý je domovom štyroch z desiatich

najohrozenejších druhov zvierat. ZŠ sv. Alžbety nechce zostať len pri jednej akcii za rok a dúfa v stretnutie s protagonistami príbehov z pralesa aj na pôde školy. „Vypýtala som si kontakt na týchto ľudí a rada by som ich zážitkami oživila vyučovanie priamo v škole.“ Nadšenie neskrýva ani Michaela Stehlíková, asistentka učiteľa v Základnej škole Jána Zemana. „Absolútne fantastický festival plný zaujímavých, dôvtipných, principiálnych a dychberúcich filmov, zameraných na danú tematiku.“ Za skvelý bonus považuje prezentáciu a výklad človeka, ktorý sa sám pričíňuje o záchranu, ochranu a zveľaďovanie pralesov vo svete.

Festival 2020

Festival počas jesene 2019 navštívi až 27 slovenských miest. Nová Baňa je výnimkou v tom, že počas uplynulých dvoch rokov privítala len dopoludňajšiu časť festivalu určenú pre školy. Za to, že deti mohli zažiť takúto interaktívnu formu environmentálnej výchovy, ďakujeme firme Cortizo Slovakia, a. s. Festival v ďalších mestách pokračuje večerným programom pre širokú ve-

rejnosť. Filmový program od 16:00 do 21:30 hod. prináša rozsiahle spektrum tém. Poskytuje jedinečné zábery vľčej svorky v nehostinnej tundre, učí predchádzať vzniku odpadov, rieši dilemu udržateľného stravovania, prináša predstavu života bez hmyzu alebo príbeh aktivistky, novodobej Johanky z Arku. Odhodlaná tínedžerka z finskeho Laponska sa pustila do boja proti jednej z najväčších banských spoločností sveta, ktorá chcela ťažiť nikel a meď len 120 kilometrov od polárneho kruhu, neďaleko jedinečnej mokrade chránenej prírodným programom Európskej únie. Večerný festival je rovnako ako doobedňajšia časť doplnený o diskusiu pod názvom „Palmový olej a pytliačstvo. Je Sumatra raj alebo peklo na zemi?“ Organizácia celodenného programu v Novej Bani závisí od ďalších sponzorov. Prieskum medzi ľuďmi naznačuje, že majú o takúto akciu záujem. Verím, že budúci rok sa podarí pripraviť pre Novobančanov a ľudí z okolia festival v plnom rozsahu.

Ing. Viktória Valachovičová, PhD.

AUTOR: MICHAEL ENGLER
REŽIA: MARTIN MŇAHONČÁK

ponedelok, 18.11.2019
NOVÁ BAŇA
18:00 – KINO VATRA
Predpredaj: Informačné centrum mesta
045 / 67 82 880. Vstupné: 13€

MARTIN MŇAHONČÁK
alt./GREGOR HOLOŠKA

MARKO IGONDA

ANIKO VARGOVÁ

KRISTÍNA GREPELOVÁ
alt./MARTIN MŇAHONČÁK

GREGOR HOLOŠKA
alt./MARTIN MŇAHONČÁK

V manželstve úspešného spisovateľa, ktoré stojí na pokraji rozvodu, dochádza pri výmene názorov k úrazu a nešťastnému pádu, pri ktorom Thomas (Marko Igonda) stráca vedomie a dostáva sa do kómy. Po prebratí z kómy sa vracia do veku 20 rokov, všetko ostatné, vrátane problémov v jeho manželstve, sa mu z pamäti vymazalo... Dá sa takto začať odznova?

PROJEKT VZNIKOL VĎAKA O.Z. DIVADLO TEATRO, ZA FINANČNEJ POMOCI NADÁCIE SPP

Vstupné v deň predstavenia 15€

Adaptujeme sa na nové prostredie

GHneď začiatkom školského roka 2019/20 sme nadviazali na úspešnú spoluprácu s lektorkami z CVC Junior Banská Bystrica. Tie k nám prišli dokonca dvakrát – najprv medzi prvákov, ktorí pod ich vedením absolvovali adaptačný kurz. Deň strávili zoznamovacími, tvorivými a pohybovými aktivitami, pomocou ktorých sa lepšie navzájom spoznali, čo je dôležité pri formovaní kolektívu.

Potom prišli medzi žiakov kvinty, ktorým vysvetlili všeličo zaujímavé o učebných štýloch. Na pripra-

vených stanovištiach kvintáni zisťovali, ktorý učebný štýl komu vyhovuje. Niektí sa lepšie učí, keď si učivo prečíta, iní, keď ho počuje, a niekomu sa učí lepšie, keď vidí obrázky. Nakoniec vyriešili malý kvíz a preverili svoje vedomosti.

Oba kurzy boli pre gymnazistov zaujímavou a dôležitou skúsenosťou, pretože začína etapa ich stredoškolského vzdelávania, ktorá bude náročná.

GFŠ, Nová Baňa
foto: archív GFŠ

Do procesov v škole treba zapojiť aj žiakov

GMy, študentky Gymnázia Františka Švantnera Simona Káčerová, Michaela Éderová a Jasmína Youssefová, sme sa spolu s pani riaditeľkou PaedDr. Renátou Juhásovou zapojili do výzvy „Projekt je zmena“. V dňoch 20. – 22. 9. 2019 sme absolvovali vzdelávacie školenie v Osrblí, napísali sme projekt a púšťame sa do ďalších aktivít, ktoré povedú k modernizácii našej školy. Naším cieľom je vytvoriť tzv. „chill zone“, oddychovú zónu, ktorá bude mať nielen relaxačný charakter, ale bude slúžiť aj ako študijná-čitateľská miestnosť doplnená o fotodokumentáciu nášho regiónu – konkrétne Novej Bane a jej okolia.

Sme rady, že sme prijali výzvu a podieľame sa na aktivitách projektu. Počas víkendu sme sa veľa naučili, získali nové skúsenosti i priateľov a myslíme si, že je správne, keď aj študenti dostávajú príležitosť podieľať sa na aktivitách, ktoré vedú k zmene v rámci školy.

Za možnosť realizovať projekt ďakujeme Banskobystrickému samosprávnemu kraju, Rozvojovej agentúre BBSK – Dobrý kraj, Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Slovenskému inštitútu mládeže IUVENTA.

Simona Káčerová, Michaela Éderová, Jasmína Youssefová, žiačky GFŠ Nová Baňa
foto: archív GFŠ

Už aj Nová Baňa má svoju knižnú búdku

Milovníci kníh si môžu literatúru vymieňať aj v našom meste. Iniciatívu zriadiť knižnú búdku prevzalo Gymnázium Františka Švantnera a s podporou primátora mesta Branislava Jačuďa osadilo miniknižnicu priamo pred budovu gymnázia.

Autorom a zároveň zhotoviteľom novobanskej knižnej búdky je zamestnanec GFŠ, školník Juraj Uharček. Starostlivosť o knižnicu prevzali do svojich rúk žiaci gymnázia, ktorí budú pravidelne kontrolovať jej stav a dopĺňať knihy. Samozrejme, očakávame záujem verejnosti a rovnako aktívne využívanie služby, ktorá funguje už v mnohých mestách.

Základným princípom knižnej búdky je knihu požičať, prečítať a vrátiť. Knihy však môže darovať ktokoľvek. Veríme, že sa miniknižnica ujme a poteší nejedného vášnivého čitateľa. Špecialitou tej našej budú knihy nielen v slovenčine, ale aj v cudzích jazykoch. Celá služba je bezplatná.

Dočítania s GFŠ a mestom Nová Baňa, milí knihomoli!

PaedDr. Renáta Juhásová
foto: Veronika Volfová

Stávame sa DofE

DE | THE DUKE OF EDINBURGH'S AWARD

Gymnázium Františka Švantnera sa v tomto školskom roku zapája do programu Me-

dzinárská cena vojvodu z Edinburghu – DofE. Škola získala licenciu a stala sa Miestnym centrom DofE, čo znamená, že môže svojim žiakom sprostredkovať tento jedinečný program. DofE je overený medzinárodný rozvojový vzdelávacie program pre mladých ľudí vo veku 14 – 24 rokov s dlhoročnou tradíciou. Program je prepojený na britskú kráľovskú rodinu, keďže bol založený v roku 1956 princom Filipom, vojvodom z Edinburghu (Duke of Edinburgh – preto DofE). Mladým ľuďom dáva šancu rozvíjať schopnosti a aktívne využívať voľný čas. Naši dvaja učitelia – Mgr. Radovan Mádel a Mgr. Andrea Budinská, boli vyškolení za vedúcich programu a poskytnú žiakom a rodičom ďalšie informácie na stretnutiach v škole.

Informácie nájdete aj na www.dofe.sk.

„Zemaňácke“ vykročenie do nového školského roka

Skončil čas prázdnin a dovoleníek a my sme plní elánu a odhodlania vykročili do nového školského roka. Tichá a pustá nebola naša škola ani počas prázdnin. Učítelia s pomocou rodinných príslušníkov pripravovali pre žiakov podnetné a príjemné prostredie.

Prvou novinkou, ktorá na žiakov čakala, je nová žiacka knižnica. Miestnosť je vybavená kobercom, sedacími vakmi a šesťhrannými stoličkami. Žiaci si môžu urobiť pohodlie a usadiť sa, ako im vyhovuje. Stoly sú vhodné na skupinovú prácu s textom. Žiaci navštevujú knižnicu veľmi radi a už pri odchode sa pýtajú, kedy ju znovu navštívime.

Ďalšou novinkou je živá učebňa, ktorá je situovaná v átriu školy. Táto je ešte v štádiu budovania, takže mladší žiaci zatiaľ len zvedavo pozorujú vývoj cez okná a starší žiaci ochotne prikladajú ruku k dielu. Jej súčasťou je vlastnoručne vyrobené paletové sedenie, vyvýšené záhony, buduje sa pocitový chodník, bez-zásahová zóna, jazierko, kútik na poznávanie bylín a drevín. Postupne by mali pribudnúť aj nejakí zvierací kamaráti. Živá učebňa bude využívaná na výuku prírodovedných predmetov a environmentálnej výchovy.

Do nového školského roka sme vykročili s radosťou a chuťou, a preto sme hneď v septembri absolvovali viacero akcií. V prvej polovici mesiaca sme sa zúčastnili mestom organizovaného EKOTOPFILM-u v kine Vatra, kde bola deťom sprostredkovaná ekologická situácia na našej planéte. Formou rozprávky sa žiaci dozvedeli, čo je najväčšou hrozbou pre našu planétu. O tom, že im jej osud nie je ľahostajný, svedčilo aj to, ako vecne sa zapájali do následnej diskusie.

S ekológiou súvisí aj Akčný plán Zelené školy, ktorý je tento rok zameraný na triedenie odpadu. Každá trieda bude vybavená tromi nádobami na triedenie papiera, plastov a komunálneho odpadu.

Ekologické čítanie sa odzrkadlilo aj na vysokej účasti na akcii Deň bez áut, kde vylosovaní žiaci získali vecné ceny: pršiplášte, lekárníčky, magnetky a iné drobnosti. Každý zúčastnený žiak dostal jablčko.

Prváci a piataci odštartovali školský rok tradične kurzami, kde si obohatili vedomosti z dopravnej výchovy, zdravotnej prípravy a prvej pomoci. Za spoluprácu ďakujeme mestskej polícii, RÚVZ a členom RZP.

Siedme ročníky sa zúčastnili akcie Kriminalita očami detí, kde

prezentovali svoje vedomosti a zručnosti formou súťaží.

Nevynechali sme ani športové súťaže. Siedme ročníky sa zúčastnili Európskeho týždňa športu účasťou v Štafetovom polmaratóne s GFŠ a cezpoľného behu.

Mesiac september sme ukončili pestro a tvorivo súťažou O najkrajšieho tekvicového strašiaka. Nazbieralo sa ich veľké množstvo a boli skutočne nádherné. Rozmanitosť techník a použitého materiálu nemala konca. Touto cestou sa chceme poďakovať rodičom, že sa podieľali na ich výrobe.

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu, napríklad pri zbere šípok, ktorý práve prebieha, a zbere papiera, ktorý bude prebiehať v druhom polroku.

Na záver by sme chceli zaželať všetkým žiakom veľa úspechov a spokojných chvíľ prežitých v škole, učiteľom veľa tvorivých nápadov a rodičom splnenie ich predstáv o budúcnosti ich detí.

Tak vykročme tou správnou nohou v ústrety novým vedomostiam a zážitkom v školskom roku 2019/2020.

Mgr. Denisa Bátorová
foto: archív ZŠ J. Zemana

Európsky týždeň športu žiakov Základnej školy Jána Zemana

V tomto roku sa aj naša škola zapojila do Európskeho týždňa športu a zorganizovala vlastné športové podujatie. Európsky týždeň športu vznikol na základe toho, že podľa prieskumov je zapojenie Európanov do športových a pohybových aktivít nedostatočné. Asi 60 % Európanov len veľmi zriedka cvičí a venuje sa nejakému športu alebo takejto aktivite nepraktizuje nikdy. Na základe výsledkov toho istého prieskumu 49 % Slovákov vôbec necvičí ani nešportuje. Polovica Slovákov tak tejto životnej potrebe nevenuje žiadnu pozornosť, čo je veľmi smutné. My sme sa rozhodli, že sa do týždňa športu zapojíme a zároveň motivujeme nielen žiakov, ale aj kolegov. Samotný Európsky týždeň športu prebiehal v 40 krajinách Európy od 23. do 30. septembra. My sme koncom septembra zorganizovali turistiku na Háj /štart bol od Základnej školy Jána Zemana/. Počasie nám prišlo a najkrajšou odmenou pre žiakov bol nádherný výhľad na Novú Baňu.

PaedDr. Mária Rudzanová
foto: archív ZŠ J. Zemana

Trifekta – cesta za snom alebo keď sa sny stávajú skutočnosťou

Niektorí si môžu povedať, načo sa ísť niekde brodiť do blata, prenášať vrecia plné piesku, plávať v studenej vode, a to všetko dobrovoľne. No na tieto poznámky a otázky neexistuje presná odpoveď. Na takéto poznámky viem reagovať jedine opisom svojich pocitov z pretekov Spartan Race.

Čo je to trifekta? O čom to celé je? Kedy sa stanete členom trifekta klubu?

Trifektu je možné získať, ak sa v jednom roku zúčastníte pretekov Spartan Race v troch rôznych obťažnostiach /Sprint – 5+ km a 20+ prekážok, Super – 13+ km a 25+ prekážok, Beast – 21+ km a 30+ prekážok/.

Ak sa už raz na absolvovanie takýchto pretekov dáte, je viac ako pravdepodobné, že vás to cele pohltí natoľko, že budete chcieť dosiahnuť najvyššiu métu. Na začiatku cesty sme si povedali, že ideme vyskúšať preteky Sprint a na základe nich sa rozhodneme, či pôjdeme ďalej. Uskutočnili sa v Pezinku, kde sme sa vybrali v šesťčlennej zostave. Preteky boli s miernym prevýšením, ich súčasťou bolo veľa behu. Po ich absolvovaní sme si povedali, že chceme posunúť svoje hranice ďalej, a tak naša cesta pokračovala na Kubínsku Hoľu.

pokračovanie na druhej strane

Kubínska nesklamala, bola náročná, veľmi strmá, ako prvá nás po dvojkilometrovom behu čakala vodná nádrž, ktorej teplota bola nižšia ako teplota vzduchu. Preteky mali svoje čaro, aj keď boli dosť náročné, posunuli nás ďalej. A tak cieľ – trífekta – už nebol ďaleko. Posledné preteky – za trífektou, sa uskutočnili vo Valčianskej doline, ale z našej strany už len v päťčlennej zostave. Boli výnimočné, iné ako ostatné... Boli to preteky na 25 km, dlhých 25 km. Všetci budú na ne ešte dlho spomínať.

Gratulujem našim zverencom k dosiahnutiu takéhoto úspechu!

PaedDr. Mária Rudzanová
foto: archív ZŠ J. Zemana

Úspech žiakov a žiačok v cezpoľnom behu

Prvou okresnou súťažou v novom školskom roku bol už tradične cezpoľný beh žiakov a žiačok základných škôl. Cezpoľný beh preverí každého jedného pretekára, keďže je to vytrvalostný beh. Súťaž sa uskutočnila v Brehoch koncom mesiaca september. Dievčatá mali dĺžku trate 1310 m a chlapci 2570 m. Žiaci súťažili medzi sebou nielen ako trojčlenné družstvá, ale aj ako jednotlivci. Naša škola mala zastúpenie v dievčenských aj v chlapčenských kategóriách.

Som veľmi rada, že naši žiaci nesklamali, vložili do toho všetku húževnatosť a predvedli krásne bežecké výkony s krásnymi umiestneniami, a to: družstvo dievčat – 1. miesto s postupom na krajské kolo, a družstvo chlapcov – 2. miesto.

Okrem toho sa žiaci dobre umiestnili aj medzi jednotlivcami: 1. miesto – Žaneta Gajdošová, 2. miesto – Martin Lenart, 3. miesto – Patrícia Tužinská. Našu školu reprezentovali nasledovní žiaci – družstvo dievčat: Žaneta Gajdošová, Patrícia Tužinská a Veronika Kyseľová, družstvo chlapcov – Martin Lenart, Tomáš Pacalaj a Samuel Tokoly. Všetkým zúčastneným gratulujem a prajem ešte veľa športových úspechov!

text a foto: **PaedDr. Mária Rudzanová**

Čo nového v ZŠ sv. Alžbety

Nový školský rok sme začali slávnostnou sv. omšou vo farskom kostole. Žiakom, učiteľom i rodičom sa prihovorili zástupca zriaďovateľa školy Mons. Peter Mišík a pán riaditeľ Mgr. Branislav Pirháč. Zvlášť privítali 20 nových prvákov, ktorí zasadli do školských lavíc po prvý raz. Do kolektívu zamestnancov školy pribudla pani asistentka Mgr. art. Margaréta Žňavová a zastupujúci pán školník Pavol Tencer. V novom školskom roku 2019/2020 otvárame nasledovné záujmové krúžky, o ktoré prejavili žiaci záujem: divadelný, Spevácky zbor Alžbetka, futbalový a florbalový, Legáčik, MASLO (Matematika a slovenčina hravo i vážne), Mladý olympionik, Potulky prírodou a šachový krúžok.

Počas prázdnin sme dali vymeniť dvvere v triedach na prízemí, na ihrisku pribudla preliezačka a zriadili sme novú zborovňu pre asistentky učiteľov. V rámci operačného programu Ľudské zdroje sa nám podarilo získať finančné prostriedky vo výške 80 640 € z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja na realizáciu projektu pod názvom „Zlepšenie vzdelávacích výsledkov žiakov so špeciálnymi

výchovno-vzdelávacími potrebami v ZŠ sv. Alžbety“ na obdobie 3 rokov. Vďaka týmto prostriedkom môžeme zamestnať jednu asistentku a školskú psychologičku na plný pracovný úväzok v našej škole. Cieľom projektu je zlepšiť vzdelávacie výsledky integrovaných žiakov s poruchami učenia.

Zapojili sme sa i do projektu Slovenského futbalového zväzu „Dajme spolu gól!“. V rámci tohto projektu sme dostali lopty, futbalové bránky, prekážky a tričká pre žiakov.

Naša škola sa stala partnerskou školou IT Akadémie. V rámci vyučovania štyria učители prírodovedných predmetov prejavili záujem o overovanie a používanie inovatívnych metodík na hodinách matematiky, fyziky, chémie, geografie a biológie. Cieľom projektu je zatriktívniť prírodovedné predmety a informatiku pre žiakov, zlepšiť ich bádateľské schopnosti a informatické myslenie, spolupracovať s IT firmami v okolí a motivovať žiakov, aby študovali na školách s prírodovedným zameraním alebo v oblasti informačných technológií. Náš pracovný trh potrebuje práve takto zameraných žiakov. Dávid Adamec, žiak 9. ročníka, absolvoval v rámci

tohto projektu letný IT tábor, kde sa oboznámil s problematikou robotiky a programovania robotov. Vďaka vynikajúcim výsledkom v Technickej olympiáde bol vybraný spomedzi mnohých uchádzačov z Banskobystrického kraja.

Začiatkom septembra sme sa dozvedeli výsledky regionálnej výtvarnej súťaže Salamander a baníctvo očami detí a mládeže. V II. kategórii získala Bianka Gregorová 2. miesto a Matej Bratko 3. miesto.

Naša škola sa zúčastnila podujatia v kine Vatra pod názvom Ekotopfilm. Žiaci si pozreli zaujímavé krátke filmy s tematikou ochrany životného prostredia a vypočuli si veľmi zaujímavú prednášku mladého zariadeného aktivistu v oblasti ekológie, ktorý sa spolu s ďalšími priateľmi snaží zachrániť prales v Indonézii, pretože dochádza k jeho ničeniu. Ziskuchtivé firmy prales vyrubujú a sadia tam palmy, z ktorých vyrábajú palmový olej. Aktivisti skupujú hektáre pralesa a tým bránia jeho vyrubovaniu. Pomáhajú tiež chytať pytlakov, ktorí tu lovia živočíchov s cieľom ich predaja. Každý z nás má možnosť pomôcť jednoduchým spôsobom tak, že nekúpi produkt obsahujúci palmový olej alebo nebude kupovať exotické živočíchov a držať ich doma zavreté v kliečkach, prípadne prispeje i malou čiastkou na výkup pôdy v pralesi alebo nákup fotopascí.

Žiaci 9. ročníka spolu s niektorými

ôsmakmi absolvovali dejepisnú exkurziu do Múzea holokaustu v Seredi, kde sa stretlo 400 žiakov z vybraných škôl Slovenska na podujatí pod názvom „Stretnutie generácií“. Toto podujatie otvorila pani prezidentka SR Zuzana Čaputová symbolickým zapálením sviečky. Skupina preživších koncentračných táborov prišla do Serede tľmočiť mladej generácii svoje skúsenosti a odovzdať posolstvo mieru a rasovej i menšinovej znášanlivosti.

Dňa 22. septembra sa naši učители a žiaci zúčastnili na treťom Národnom pochode za život v Bratislave.

Dňa 29. septembra sme ďakovali Pánu Bohu v rámci Roľníckej nedele za úrodu. Tohtoročná výzdoba niesla v sebe ekologické posolstvo, teda aby sme chránili našu planétu, ktorá je kvôli ľudskej pohodlnosti a ľahostajnosti v ohrození, a zachránili ju pre ďalšie generácie. Oltár sv. Antona Paduánskeho vyzdobili žiaci našej školy. Znáznornili sv. Františka z Asissi – patróna ekológie, a jeho nasledovníkov – františkánov. Provincia školských sestier sv. Františka oslaví tento rok 100. výročie príchodu na Slovensko. Sestry z tejto provincie pôsobia i u nás v Novej Bani. Ďakujeme im za ich prácu pre našu školu i celú farnosť. K výročiu im srdečne blahoželáme, prajeme mnoho ďalších nasledovníčok a vyprosujeme veľa Božích milostí.

PaedDr. Monika Solčanová

Štafetový polmaratón rozbehal žiakov stredných škôl v našom žarnovickom okrese

S FINANČNOU PODPOROU
BANSKOBYSTRICKÉHO
SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

V stredu 25. 9. 2019 privítalo naše gymnázium žiakov všetkých stredných škôl nášho regiónu, aby si spolu zmerali sily v Štafetovom polmaratóne stredných škôl v okrese Žarnovica. A nielen to, účastníci podujatia zároveň športovou aktivitou podporili Európsky týždeň športu a strávili športové dopoludnie so svojimi rovesníkmi na bežeckom podujatí. Jeho vyvrcholením bol 2. ročník Behu za gymnázium na čele s našimi vzácnymi hosťami – maratóncom Jánom Hazuchom a ultrabežcom Michalom Stehlíkom, ktorí naše športové dopoludnie doplnili o zaujímavé rozprávanie o svojej športovej ceste. Do záverečného behu sa zapojila i verejnosť a žiaci Základnej školy Jána Zemana v Novej Bani.

Víťazmi štafetového polmaratónu sa stali žiaci GFŠ Nová Baňa, 2. miesto obsadili žiaci Strednej odbornej školy v Žarnovici a bronzové medaily nakoniec zdobili žiaci Strednej odbornej školy v Novej Bani. Poďakovanie za účasť však patrí aj Súkromnej umeleckej škole Hodruša-Hámre.

Ďakujeme všetkým, ktorí nám pomohli vytvoriť pekné športové dopoludnie: BBSK, mesto Nová Baňa, p. Róbert Brodziansky – Zlatý Bažant Nová Baňa, Cukráreň Alžbetka Nová Baňa, p. Eva Mikušková – Šport Bar Brehy, Vojšín Šport Nová Baňa, p. Peter Rumanko a DJ Karči.

PaedDr. Renáta Juhásová
foto: Veronika Volfová

Otvorenie ŠPORTOVÉHO AREÁLU pre žiakov Spojenej školy

Dvanásť september 2019 bol radostným a výnimočným dňom pre Spojenú školu v Novej Bani. Otváral sa totiž nový športový areál. Na úvod sa prítomným prihovorila Karina Gažiová, riaditeľka Spojenej školy, a vyjadrila vďaka všetkým sponzorom. Myšlienku športového areálu sa podarilo pretaviť do reality najmä vďaka finančnej podpore Prvej stavebnej sporiteľne. Spojenie dvoch subjektov – PSS a Spojenej školy, nie je náhodné. Obidve organizácie sa v rôznom rozsahu zameriavajú na pomoc ľuďom. Teraz ich spojila myšlienka projektu PSS „Pohyb nám skvalitní život“ v rámci Humanitárnej pomoci na rok 2019.

Za PSS bol prítomný pán I. Béreš, predseda predstavenstva, ktorý vo svojom vystúpení zdôraznil, že pre nich nie sú dôležité len uspokojivé čísla v kolónke zisku, ale aj snaha pomáhať tam, kde je to potrebné. Dokonca prisľúbil vybudovanie telocvične, ktorá v našom zariadení jednoznačne chýba.

Podľa slov pani riaditeľky je hlavným cieľom tohto projektu skvalitnenie života detí a mládeže so zdravotným znevýhodnením športovými aktivitami, jednoducho vybudovanie športového areálu pre žiakov našej školy, kde môžu športovať, hrať sa,

vzdelávať, dosahovať svoje malé či väčšie ciele a čo je najdôležitejšie – zažiť úspech a radosť. Zároveň vyjadrila obrovskú vďaka za podporu a veľkorytosť. Veď práve vďaka PSS sa nám na našom školskom dvore podarilo vybudovať tento krásny a účelný areál, ktorý určite „rozšportuje“ a rozveselí všetkých žiakov.

Deti zo Spojenej školy slávnostne otváranie obohatili o vlastný program a predviedli svoju šikovnosť v spievaní, recitovaní a tancovaní, ktoré im je veľmi blízke. V úvode sa predstavil Benko Poduška a zaspieval známu pieseň od skupiny Desmod „Vrba“. Od speváckeho pásma sme prešli

k recitovaniu v podaní Mirky Slovákovej, ktorá odrecitovala dokonca dve básne z tvorby bývalej žiačky K. Poláškovéj. Na ľudovú nôtú nás naladila Lucka Berkyová s piesňou „Nebola som veselá“. V závere programu žiaci dokonca i zatancovali.

Po programe sa športové ihrisko slávnostne otvorilo a deti sa naň konečne mohli s radosťou rozbehnúť.

text a foto: Veronika Volfová

PETÍCIA O ZASTAVENÍ HAZARDU**AKÁ BUDE BUDÚCNOSŤ V NAŠOM MESTE? ROZHODNETE AJ VY!**

Vážení Novobančania, v auguste tohto roka bola spustená petícia o zastavení hazardu. V Novej Bani sa v tento mesiac nachádzali 3 herne s počtom 38 výherných automatov. Prečo téma hazardu? Dovoľte mi pár slov.

Drahá (pre)hra

Na začiatok krátká definícia. Slovo hazard má viacero významov. Môže to byť napríklad riskantná činnosť, náhoda, hra o peniaze a iné. V tejto petícii nejde primárne iba o herne, ktoré sú na území mesta momentálne v prevádzke, ale aj o tie, ktoré môžu v budúcnosti vzniknúť. Slováci ročne investujú do všetkých foriem hier a hazardu približne 2,52 miliardy eur, čo je priemerne približne 500 eur na obyvateľa. Od očakávanej ľahko získanej výhry pod pláštikom „kontrolovaného hrania“ si totiž všetci, ktorí s hrou začnú, sľubujú prílepšenie, vnímajú ju ako kľúč k lepšiemu zajtrajšku. Väčšina z nás by si mohla povedať, „veď mňa sa to netýka“. Čo prináša hazard okrem pár zamestnaných a zisku prevádzkovateľov? Určite je to minimálne závislosť, chudoba, trpiace rodiny a hlavne deti. Necháme týchto ľudí a budúcnosť našich detí napospas osudu a zbytočne ich vystavíme nástrahám v našom meste? Aj to sú otázky, ktoré si treba položiť!

Po spustení petície sa ozvalo pár občanov s otázkami a pripomienkami, napríklad: „Prečo to robíte?“, „Veď nikto nikoho nenúti, aby hral.“, „Mesto príde o zisk.“ Začiatkom tohto roka štát odobral samosprávam príjem z poplatku za umiestnenie výherného automatu v obci, a teda mesto nepríde o svoj príjem.

Hrozivé štatistiky

„Idem si zahrať, veď tým nikomu neublížujem a nikoho neohrozujem,“ povie si nejdeden „závislák“. Je pravda, že väčšina gamblerov priamo neohrozuje okolie, no podľa niektorých odhadov tretina pácha trestné činy v snahe zabezpečiť si peniaze na hru. Mnohé z nich nie sú hlásené, keďže sa týkajú najbližších príbuzných. Rovnako tretina liečených pacientov má za sebou pokus o samovraždu. Je všeobecne známe, že výherné automaty nie

sú nastavené na zisk hráča, ale prevádzkovateľa. Primár psychiatického oddelenia na Prednej Hore Jozef Benkovský podporuje úplný zákaz hazardu v Slovenskej republike. S patologickými hráčmi pracuje už 18 rokov a neustále vníma tragické príbehy gamblerov a ich rodín. Upozorňuje, že hre prepadávajú čoraz mladší ľudia. Okrem ľahkej dostupnosti herní pokladá za hlavné spúšťače závislosti voľné finančné prostriedky, stres a návykové látky. Preto je presvedčený, že hranie by rozhodne nemalo byť spojené s alkoholom.

Alkohol a iné mesto

Niekoľko si možno povie, „nebude hrať v Novej Bani, pôjde inde“. Túto hypotézu čiastočne vyvracia fakt, že dostupnosť je pri závislých kľúčovým faktorom. Keď herne nie sú na dosah, nechodia do nich. Hráči sú iba v ojedinelých prípadoch na tom tak dobre, aby mohli niekam cestovať. Veľmi veľa týchto ľudí je sociálne vylúčených, žijú vo svojom svete a keď im znemožníte prístup do herní, málo z nich bude niekam chodiť hrať. Sú aj takí, ktorí chodia z jedného mesta do druhého, ale tých je minimum. Všetky štúdie ukazujú, že čím menej hazardu, tým menej závislých.

A zodpovedal by som aj posledný otáznik občanov. „Tak potom prečo nezrušíte aj alkohol?“ Určite by som nechcel obhajovať nadmerné pitie alkoholu, ukážte mi však jedného alkoholika, ktorý prepil za noc celý svoj majetok, prípadne prepil za noc svoju budúcnosť alebo si alkoholom narobil dlhy na celý budúci život v takom krátkom čase. Alkoholová závislosť je nebezpečná a treba proti nej bojovať, ale nemá taký rýchly nástup a obvykle trvá niekoľko rokov, kým má také silné ekonomické dôsledky pre rodinu ako problém gamblerstva.

Z ekonomického hľadiska je dostupná informácia, že jeden deň liečby pacienta (patologického gamblera) stojí štát 40 eur, ale rozbité rodiny a exekúcie nie je možné vyčísliť.

Umiestnenie petičných hárkov

Vážení Novobančania, mnohí radi frflú a kritizujú všetko navôkol, no keď majú prekročiť vlastnú zónu komfortu, čakajú radšej, že to urobí za nich niekto iný. Váš podpis v tejto petícii môže zmeniť ľudské osudy možno aj vašich susedov. Máte nad 18 rokov a trvalý pobyt v Novej Bani? Petíciu môžete stále podpísať v niekoľkých prevádzkach v Novej Bani: Čerpacia stanica Optima – KDK (Železničný rad), ZANZI bar (Nábrežná), Cukráreň Alžbetka (Bernolákova), Park Café (Nám. slobody), City Café (Nám. slobody), ZOE Collection (Nám. slobody), Penzión Tajch a najnovšie aj v Základnej škole sv. Alžbety. Prekročíte zónu komfortu, podpíšte petíciu a ukážte všetkým, že Novobančania sú uvedomelí občania patriaci do 21. storočia.

Pôsobnosť obce a zákonný postup: Obec môže ustanoviť všeobecne záväzným nariadením (schvaľujú poslanci), že na jej území nemožno umiestniť herňu alebo kasíno v budovách. Toto všeobecne záväzné nariadenie musí platiť na celom území obce. Obec môže vydať všeobecne záväzné nariadenie, ak sa obyvatelia obce petíciou sťažujú, že sa v obci narúša verejný poriadok v súvislosti s hraním hazardných hier. Petíciu musí podporiť najmenej 30 % obyvateľov obce oprávnených voliť do orgánov samosprávy obce. Na prevádzkovateľa hazardnej hry, ktorému bola udelená individuálna licencia na prevádzkovanie hazardnej hry pred nadobudnutím účinnosti všeobecného záväzného nariadenia, sa toto všeobecne záväzné nariadenie nevzťahuje do skončenia platnosti tejto individuálnej licencie (to znamená, že starým licenciám, prevádzkam bude naďalej trvať povolenie až do skončenia platnosti ich licencie a noví poskytovatelia už v NB nebudú môcť otvoriť herňu).

JUDr. Vladislav Lalka
poslanec MsZ v Novej Bani

Výročná veterinárna správa z roku 1939

Kedysi ľudia v každom dome chovali hospodárske zvieratá. Namiesto dnešných „golfových“ trávnikov rástla vysoká tráva pripravená na skosenie a sušenie „na zimu“. Súčasťou dvorov boli chlievy, kravíny či stajne. A vidieť kravu, koňa či hus bolo úplne bežné

Z tohto obdobia sa nám zachovala „Výročná veterinárna správa“ z roku 1939, čiže tento rok má 80 rokov. V článku sa pozrieme na to, čo zaujímalo veterinára v tomto roku.

Správa má 26 bodov a vypracoval ju dr. Szabó, veterinárny koncipient pridelený k Okresnému úradu v Kremnici. Novobanský zverolekár Dr. Rudaš odišiel do výslužby a v celom okrese novobanskom nebol zverolekár, ktorý by sa zaoberal súkromnou praxou. Tomuto stavu sa venuje 19. bod správy.

Bod č. 1 sa venuje počtu úžitkových domácich zvierat. V Novej Bani veterinári sledovali počet koní, oslov, hovädzieho dobytku, oviec, kôz, ošípaných, psov, mačiek, sliepok, husí, kačiek, moriek, perličiek, králikov a počet včelích úľov. Najviac evidovali 11 781 kusov hovädzieho dobytku a 17 795 sliepok.

Kone, ako nás informuje bod 2, boli chované na poľnohospodárske a furmanské potreby. Navyiac boli zastúpené teplokrvníky. V okrese sa nekonali výstavy koní, dosť ich či výber kobýl pre plemennú knihu ani konské trhy.

V bode 3 sa dozvedáme, že prevažoval dobytok plemena simenského, ktorý je aklimatizovaný a vhodný na ťah a iné hospodárske práce. Mal aj dostatočnú dojivosť, závislú od spôsobu kŕmenia. V roku 1939 bolo licitovaných 70 plemenných býkov. Dobytko kupovali na trhoch v susedných okresoch. Dňa 27. 10. 1939 bola v Novej Bani Hospodárskou a lesníckou jednotou vo Zvolene usporiadaná prehliadka plemenného hovädzieho dobytku, ktorá sa konala za veľmi nepriaznivého, daždivého počasia. Zúčastnili sa jej chovatelia zo štyroch obcí: Novej Bane, Rudna nad Hronom, Voznice a Bukoviny, ktorí predviedli 43 kusov plemenných kráv a 24 kusov jalovic. Správa konštatuje, že dobytok bol vo veľmi dobrej pastevnej kondícii. Cena jednej kravy na dobytčích trhoch v okrese bola 1500 – 2000 korún, páru volov 3500 – 6000, jalovice 1000 – 1200 a cena

teľaťa 180 – 200 korún. (Pre názornosť, priemerný mesačný plat robotníka bol 600 korún.)

Chovom ošípaných sa zaoberali výlučne maloroľníci, ktorí chovali prasa domáceho pôvodu krížené s ušľachtilým nemeckým. Chovali ich pre vlastnú potrebu. Štyri kusy kancov boli odporúčené Zemedelskou radou pre Slovensko ako plemenný materiál. Očkovanie prasiat proti červienke bolo propagované tak účinne, že sa organizovalo veľmi jednoducho a bez nátlaku iba so zaistením v rámci „Sdruzenia chovateľov“.

Podľa veterinárnej správy v novobanskom okrese chov oviec nebol racionálny, gazdovia ho považovali za nezaujímavý. Preto neboli využité všetky horské pastviny. Mlieko z chovaných plemien valašky a cigájkky si gazdovia sami spracovávali na syr. Vlna strednej akosti sa nepredávala, podomácky ju upravovali na odev.

V bode č. 6 správa konštatuje, že kozy sa chovali len pre vlastnú potrebu, najmä v chudobných rodinách s viacerými deťmi, kde nahrádzali kravy a slúžili na produkciu mlieka.

V okrese bol veľmi obľúbený chov hydiny, o čom svedčí jej počet: 17 795 kusov sliepok, 3310 husí a 1036 kačíc. Medzi druhy, ktoré chovali, patrili: sliepky – leghornky, plymoutky, rhodeislandky, orpingtonky, kačice – kríženec pekínskej, husi – kríženec emdenskej. Ceny za živú hydinu boli nasledovné: sliepka 10 – 18 korún za kus, kurča 6 – 7, hus 18 – 25, kačka 12 – 18, moriak 20 – 30 korún. Slepačie vajce sa predávalo na jar za 40 – 50 halierov, v zime za 1 – 1,20 koruny za kus. Využívalo sa aj perie: za nedriapané bola cena 20 – 25, za driapané 40 – 50 korún za kilogram.

Ôsmy bod sa venoval chovu rýb. Majiteľom rybolovného práva na rieke Hron bolo Riaditeľstvo štátnych lesov a statkov v Žarnovici, ktoré ho prenajímalo Rybárskemu klubu. V okrese boli dva rybníky v katastri obce Revištské Podzámčie, kde chovali kapry, liene, šťuky. Veterinár odhadol, že celkové množstvo dochovaných rýb v rybníkoch bolo 21 044 kg.

Hospodári sa venovali aj chovu včiel, k 1. 1. 1940 sa tu nachádzalo 1900 úľov rôzneho typu: balogové, budečky, nástavkové, američanky, dvojposchodové, dzierdzonky, slamené, špalky a iné zhotovené samotnými včelármi. Najčastejším druhom bola včela vlašská alebo tatranka. Cena medu bola 12 – 14 korún za kilogram.

V tlačive správy je spomenutý aj chov priadky morušovej a kožušinových zvierat, ktoré sa v okrese nechovali.

Riadne evidovaný bol aj chov psov. Každý kus mal vlastnú kovovú evidenčnú známku. Čistokrvné jedince malo len Riaditeľstvo štátnych lesov v

Žarnovici, občania chovali rôznych krížencov, ktorí slúžili na stráženie.

V roku 1939 bolo počasie na jar veľmi chladné a suché. Správa konštatuje, že napriek tomu bol dostatok dŕateliny, tráv a iného krmu. Mali dostatok obilia aj okopanín. Jarné povodne na Hrone poškodili prvé seno. Maštale pre dobytok zverolekár považoval za málo hygienické, len pri novostavbách boli postavené účelne. Zdravotné pomery domácich zvierat charakterizoval ako dobré, hromadné ochorenie sa nevyskytlo.

V bode č. 14 sú vymenované hádam všetky známe nákazlivé choroby zvierat, ako napríklad slintačka a krívačka, sneť slezinná a chrastavá, ozhrivka, kiahne ovčie, náказа žrebčia a iné. Proti besnote boli zvieratá riadne očkované a boli tiež kontrolované. Žiadna z chorôb okrem červienky ošípaných nebola zistená. Tá sa objavila v troch prípadoch. Boli vydané veterinárne policajné predpisy pre žandárske stanice s cieľom vykonávania kontrol. Proti červienke sa v roku 1939 uskutočnilo očkovanie prevádzkané obecným zverolekárom dr. Rudašom a dr. Schlesingerom zo Svätého Kríža nad Hronom. Zaočkovali 667 prasiat.

Správa obsahuje ešte zoznam infekčných a invazívnych chorôb v bode 15, ktoré nepodliehali povinnosti hlásenia. Ak aj bola zistená nejaká choroba, bola odbornou ošetrovaná a zvieratá sa uzdravili. Bod 16 konštatuje, že následkom zvieracích nákaz v roku 1939 uhynuli tri ošípané na červienku. Veterinárna správa v bode 17 hovorí o výlohách, t. j. o odškodneniach za zabitie nakazené zvieratá, ktoré neboli udelené. Správa v rozsiahlom bode 18 hovorí o spôsoboch, ako tmiť nákazy cez rôzne veterinárno-policajné predpisy. Mali právo napr. aj udeliť pokutu za priestupky, čo v roku 1939 činilo sumu 110 korún. Informuje aj o tom, že v okrese sa nachádzalo šesť bitúnkov, jeden aj v Novej Bani, ale žiadna kafiléria. Závažné mäso sa buď spaľovalo, alebo zakopávalo na mrchoviskách. V piatich obciach boli porážkové miesta. Prehliadku porázaných zvierat vykonávali dvaja lekári a 12 laici. Konské porážky sa v okrese nevykonávali, lebo obyvateľstvo malo odpor k tomuto druhu mäsa. Kontrolu potravín živočíšneho pôvodu vykonával zdravotný referent okresného úradu. Ceny dobytku sa určovali na kilá a „od oka“, nie na základe váženia. Za kilogram živej váhy sa vyplácalo pri dobytku 4 – 5,50 koruny, pri ošípaných 8 – 11 korún, za teľa 4 – 4,50 koruny, za ovce 3,50 – 4 koruny. Mäsiari a údenári prevádzkovali živnosť na základe povolenia vydaného živnostenským úradom. Trhy na dobytok sa v Novej Bani v roku 1939 uskutočnili päťkrát. Trhovisko bolo zriadené podľa platných predpisov a bolo kontrolované aj počas trhu povereným

veterinárom. V roku 1939 boli v okrese tri stanice na nakladanie dobytká. „Načerno“ sa dobytok podľa údajov zo správy neprevážal. Rovnako sa neuskutočňovalo licitovanie koní pre nedostatok plemenného materiálu. Body 21, 22 a 23 sa venujú povolaniam, ktoré súvisia so zvieratami: tzv. zverokleštiči (miškári) prichádzali hlavne z Moravy. V meste bolo osem riadne vyškolených podkováčov a kováčov. Boli tu i dvaja obchodníci s hovädzím dobytkom. Dôležité boli dobyčie pasy, ktorými sa zaoberal bod 23. Vydávali ich notári

poverení podotári alebo kancelárske pomocné sily, v obciach mohli aj starostovia za presne stanovený poplatok. O predaji a kúpe domácich zvierat sa viedla kniha. Pri vydaní dobyčieho pasu dobytok musel byť riadne prehladnutý, za čo sa nevyberali poplatky.

Predposledný bod hovoril o závodoch na spracovanie zvieracích surovín, ktoré v okrese neboli. Znova boli spomínané kafilérie a zaujímavá je informácia o tom, že v jedine v Novej Bani bol platený obecný „pohodný“, čiže odstraňovač

zvieracích mŕtvol. Obce mali založené obecné mrchoviská na odľahlých miestach a ďaleko od vŕd, boli ohradené a niekedy opatrené aj zámkom. Posledný bod 26 sa týka „podlúdnej“ dopravy, ktorá v roku 1939 nebola zistená. Nasledoval podpis dr. Edmunda Szabóa a „Výročná veterinárna zpráva“ sa odovzdala ministerstvu.

Mgr. Katarína Stredáková,
Pohronské múzeum
foto: archív PM

REGIÓN GRON
Letná turistická sezóna v Banskobystrickom kraji bola bohatá na ponuku podujatí aj aktivít. Turistické chodníky a destinácie žili čulým ruchom. Vedľajší efekt turizmu je znečistenie, no prispievajú k nemu aj domáci obyvatelia komunálnym či nadrozmerným odpadom. Preto sa v dňoch 20. – 21. 9. 2019 stretli rôzne skupiny turistických nadšencov, žiakov stredných a základných škôl, dobrovoľníkov a známych, aby spolu so siedmimi oblastnými organizáciami cestovného ruchu a Rozvojovou agentúrou Banskobystrického samosprávneho kraja poupratovali vybrané turistické a rekreačné

lokality v kraji. Gruntovačku sme si spolupráci s Banskobystrickým samosprávnym krajom organizovali aj túto jeseň – už tretíkrát, a to pri príležitosti svetového čistiaceho dňa „World Cleanup Day“. U nás sme si tentokrát zvolili Šibeničný vrch nad Žiarom nad Hronom. Organizácie cestovného ruchu poskytli dobrovoľníkom rukavice aj vrecia či menšie občerstvenie. Tentokrát sa nám SPOLOČNE podarilo vyzbierať viac ako 20-tisíc litrov odpadu a vyčistiť takmer 42 km turistických chodníkov v celom kraji, a to za účasti takmer 400 dobrovoľníkov z radov základných alebo stredných škôl, rôznych združení, ale aj individuálnych účastníkov.

Navyše, v Regióne GRON sme sa dozvedeli o Týždni dobrovoľníctva v Žiari nad Hronom, ktorý koordinovalo centrum voľného času. Naše jesenné čistenie do tejto aktivity ideálne zapadlo. CVČ nám pomohlo osloviť školy v meste, z ktorých sa k nám pridalo Gymnázium Milana Rúfusa, konkrétne všetky tri prvé triedy. Mladých študentov chválime a ďakujeme im za ich nasadenie.

Pri futbalovom štadióne sme sa najprv rozdelili na tri skupinky: prvá išla na Šibeničný vrch ponad posledné domy popri kaplnke a zvyšné dve skupinky išli po ceste smerom k vodáňam. Jedna zo skupiniek idúcich po asfaltovo-panelovej ceste išla rýchlejšim tempom, aby vyčistila okraje cesty v čo najdlhšom úseku. Posledná, tretia skupinka išla popri panelovej ceste pomalším tempom a detailnejšie prečistila kriky v brehoch. Vrecia

sme si niesli so sebou alebo sme ich pozbierali po trase cestou dolu k rampe, kde sme mali dohodnutý zberný bod na vyzbieraný odpad. Spolu nás bolo takmer 70 a vyzbierali sme takmer 20 veľkých 120-litrových vriec a niekoľko kôpok nadrozmerného odpadu. Za odvoz a likvidáciu odpadu ďakujeme Technickým službám Žiar nad Hronom, a. s.

Medzi „top“ nálezy patria autopás, rozlámaný plastový záhradný nábytok nájdený v lese, koberec, no našli sa tu aj machom obrastené tenisisky, ideálne na uhniezdenie vtáčka.

Do krajskej gruntovačky sa môže zapojiť ktokoľvek – študenti, deti, seniori, rodiny s deťmi, vítané sú aj firemné tímy. Je to podujatie, ktoré okrem základného cieľa, vyčistiť kus našej prírody, má aj vedľajší cieľ: spájať ľudí, aby sa spoznali, aby sa vzájomne podporili v pozitívnom správaní k životnému prostrediu. Environmentálne aktivity v turisticky navštevovaných lokalitách chceme realizovať pravidelne, nakoľko nám v kraji „Za horami, za dolami“ záleží na zachovaní prírodných hodnôt v prírodne cenných územiach, aby sme ich v autentickej podobe mohli predstaviť návštevníkom kraja.

Gruntujeme opäť na JAR 2020! Kde? Možno práve u vás – ozvite sa nám do Regiónu GRON, prípadne na Facebook „Za horami, za dolami“!

Tím OOCR Región GRON
foto: archív Region GRON

Svetový deň cestovného ruchu v Regióne GRON

Svetový deň cestovného ruchu pripadá na 27. september a každoročne ho oslavujú ľudia po celom svete. Je vyvrcholením a súčasne záverom hlavnej turistickej sezóny na severnej pologuli a, naopak, začiatkom sezóny na tej južnej. Pri príležitosti tohto dňa si aktéri v tomto odvetví pripravili rôzne podujatia, ktorými chceli upriamiť pozornosť verejnosti na turizmus v jeho širších súvislostiach. Nosnou témou aktuálneho ročníka bol „Cestovný ruch a práca: lepšia budúcnosť pre všetkých“.

Oslavy celosvetovo významného dňa sme si v spolupráci s Pohronským múzeom pripomenuli aj v Regióne GRON. Svetový deň cestovného ruchu v Novej Bani tento rok doplnil sprievodný program počas prvého dňa Novobanského jarmoku, a to v piatok 27. septembra. V rámci programu, v ktorom si na svoje počas celého dňa prišli malí aj veľkí, boli pripravené pestré aktivity, ako prezentácia o zaujímavostiach Regiónu GRON a s ňou spojený súťažný regionálny kvíz či workshop s klubom seniorov Lipa, na ktorom si majitelia šikovných rúk mohli overiť svoje zručnosti a vyskúšať si netradičné výtvarné techniky. Návštevníci Pohronského múzea mohli počas celého piatku každú hodinu od 10:00 do 17:00 využiť možnosť voľného vstupu a nahliadnuť na aktuálne výstavy „Svet farieb“ a výstavu svadobných krojov z národopisnej Šatnice Matice slovenskej „Čo to za veselie“, ale aj stále expozície. Obzory si

počas návštevy Pohronského múzea rozšírila nielen široká verejnosť, ale aj takmer 90 žiakov 5. a 6. ročníka ZŠ Jána Zemana v sprievode svojich vyučujúcich. Školáci sa aktívne zapájali do zábavného regionálneho kvízu a tí najlepší získali aj malé ocenenia, no dúfame, že si odniesli aj nové vedomosti.

Ďakujeme Pohronskému múzeu v Novej Bani za oslovenie na spoluprácu pri organizovaní Svetového dňa cestovného ruchu a tešíme sa na ďalší ročník, ako aj na vás, návštevníkov.

Tím OOCR Región GRON
foto: archív Region GRON

ZO ŽIVOTA ORGANIZÁCIÍ

Pod'akovanie mestu Nová Baňa

Dobrovoľný hasičský zbor mesta Nová Baňa opäť začal so športovou sezónou v máji tohto roku. Trénovali sa aktívne dvakrát do týždňa na ihrisku základnej školy alebo na ihrisku mestského futbalového klubu. Prvá športová súťaž sa odohrala v Hliníku nad Hronom a išlo o previerku pripravenosti hasičských družstiev, kde aj náš DHZ ukázal svoje schopnosti. Dňa 29. 6. 2019 sa družstvo dobrovoľných hasičov zúčastnilo na súťaži v Hrabčicove, kde ženy obsadili prvé miesto a muži druhé. Ďalej sa zúčastnilo na súťažiach: 13. 7. 2019 v Novej Dedine, 10. 8. 2019 v Hontianskych Nemciach, 11. 8. 2019 v Brehoch, 24. 8.

2019 v Malom Lapáši a 15. 9. 2019 v Drženciach, kde obsadilo pozoruhodné miesta, i keď nie víťazné.

V športovom tíme Dobrovoľného hasičského zboru mesta Nová Baňa aktívne športuje 16 členov. Osem žien – Katarína Volfová, Emma Andrášiková, Jasmína Youssefová, Rebeka Frölichová, Viktória Majerská, Romana Majerská, Viktória Senešiová a Nina Galbavá, a 8 mužov – Jakub Bóna, Jaroslav Bóna, Branislav Ladecký, Samuel Kuruc, Daniel Debnár, Martin Papánek, Gabriel Debnár a Richard Holý.

Dobrovoľný hasičský zbor mesta Nová Baňa by sa chcel

pod'akovať predovšetkým mestu Nová Baňa za finančnú podporu na zakúpenie športového oblečenia a športovej mašiny, ale aj všetkým tým, ktorí tento rok prejavili dôveru a prispeli, či

už finančne, alebo materiálne, na jeho zlepšenie.

Nina Galbavá
foto: Ing. Patrik Vozár

Návrat k akciám „Z“

Primátor mesta Nová Baňa dal počas letného predstavenia divadelného súboru MÚZa prísľub, že sa zasadí o zveľadenie kultúrneho domu na Štáloch. Svoj sľub začal naplňovať. Mesto Nová Baňa nadviazaním spolupráce s OZ Štálanská slamienna, ktoré zabezpečilo dobrovoľníkov, začalo rekonštrukčné práce v priestore bývalého mestského bytu.

V sobotu 21. septembra sa zišla skupina ochotných ľudí, ktorým nie je budúcnosť KD Štále ľahostajná. Odstránili v bytovom priestore stropy, podlahové krytiny, vybavenie kuchyne, dvere, kotol na ohrev teplej vody, elektrické vykurovacie telesá. O tom, že do prác sa zapojili naslovovzati odborníci, svedčí i to, že práca im naozaj išla od ruky, každý z nich vedel, ako sa k robotе postaviť. Vďaka vyjadrujeme

pánom Jankovi Ďurčekovi, Karolovi Bartošovi a jeho synovi Karolovi, Kataríne, Benjamínovi a Michalovi Volfovým, Jurajovi a Filipovi Búrymu, Matejovi Randisovi, Jurajovi Šuhajdovi. Na záver prác dobrovoľníkov prišiel podporiť primátor mesta Mgr. MVDr. Branislav Jaďud', MBA, a poslanec za volebný obvod Štále, pán Gregor Káder.

Mnohí z nás poznajú akcie „Z“ z rozprávania našich rodičov, starých rodičov, mnohí sa do nich v minulosti sami aktívne zapájali. Kultúrny dom na Štáloch je výsledkom mnohých hodín takejto činnosti. To, že sú ľudia i dnes, v uponáhľanej dobe, zameranej na sledovanie čo najvyšších ziskov, ochotní urobiť nezištné niečo pre svoju komunitu, si zasluhuje obdiv.

Veronika Volfová
predseda OZ Štálanská slamienna
foto: archív OZ ŠS

OZ Štálanská slamienna si zaslúži veľké pod'akovanie za operatívne zorganizovanie brigády dobrovoľníkov, ktorú iniciovalo mesto Nová Baňa na augustovom zasadnutí a OZ na základe § 6 zákona č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve v platnom znení a § 51 zákona č. 40/1964 Zb.

Verím, že túto prvú lastovičku budú nasledovať ďalšie dobrovoľnícke aktivity, ktorých sa zúčastnia aj iné organizácie, a budeme tak vedieť vytvoriť hodnoty pre nás všetkých.

Cena práce, ktorá sa realizovala v nebytovom priestore KD Štále, by bola 1500 eur a mesto ju teda nemuselo zaplatiť a môže ju použiť na iný účel.

OZ Štálanská slamienna, obzvlášť V. Volfovej, ešte raz veľmi pekne ďakujem.

Mgr. MVDr. Branislav Jaďud', MBA

S FINANČNOU PODPOROU MESTA NOVÁ BAŇA

folklórny súbor

Háj

Nová Baňa

Ďakujeme mestu Nová Baňa za FINANČNÚ PODPORU, vďaka ktorej sme mohli zakúpiť kompletne kroje z nášho regiónu potrebné na reprezentáciu mesta na folklórnych vystúpeniach.

FS Háj, Nová Baňa

Mesto Nová Baňa v spolupráci s CVČ Nová Baňa vás pozýva na dobročinnú akciu

Zóna bez peňazí

Príďte darovať pekné veci v dobrom stave, ktoré už nepotrebuje. Alebo si môžete prísť zobrať to, čo by sa vám mohlo hodiť.

Kedy?

Zber vecí v CVČ vo štvrtok od 8.00 - 16.00 hod.
v piatok od 8.00 - 13.00 hod.

PIATOK 25. októbra 2019, od 13.00 do 19.30 hod.
SOBOTA 26. októbra 2019, od 8.30 do 10.30 hod.

Kde?

CENTRUM VOĽNÉHO ČASU V NOVEJ BANI

Priniesť môžete čokoľvek, čo je ešte pekné a funkčné, ale vám to už nerobí radosť a mohlo by to urobiť radosť niekomu inému.

Darovať môžete knihy, kuchynské náradie, bytové textilie, oblečenie, spotrebiče a pod.

Workshop: „Tvoríme z recyklovaných materiálov“, v piatok od 14.00 do 16.00 hod.

Ďakujeme

Centrum voľného času s finančnou podporou mesta Nová Baňa zorganizovalo 14. 9. 2019 už po štvrtýkrát výlet za históriou. O tieto rodinné výlety je veľký záujem, o čom svedčí okamžité naplnenie miest v autobuse. Tentokrát sme navštívili Budatínsky hrad s parkom, ktorý leží v zúženom priestore pri sútoku riek Kysuca a Váh. Hrad, ktorý bol neskôr prestavaný na zámok, sa nachádza v žilinskej mestskej časti Budatín. Odtiaľto sme sa presunuli pozrieť si Slovenský betlehem v Rajeckej Lesnej. Je to obdivuhodné dielo, ktoré

zobrazuje dejiny slovenského národa od západu až po východ. Každý si tu našiel kus svojho domova, znázorneného v umelecky zhotovených postavkách z dreva.

Výlet sme zakončili v dedine ľudovej architektúry – Čičmanoch, kde sme obdivovali zachované maľované zrubové drevenice.

finančnú podporu, vďaka ktorej sme cestovali za spoznávaním našej krásnej a bohatej histórie

Ďakujeme mestu Nová Baňa za

Centrum voľného času
foto: archív CVČ

Prevenca bezpečnosti očami detí

Tento rok centrum voľného času a mesto Nová Baňa pripravili už 3. ročník branno-bezpečnostných pretekov pod názvom „Prevenca bezpečnosti očami detí“. Cieľom projektu je oboznámenie detí zo záchranými zložkami, aby poznali ich prácu a vedeli s nimi komunikovať.

Pre školy v obvode mesta Nová Baňa boli 5. 9. 2019 pripravené pútavé a poučné prednášky. Absolvovalo ich 94 žiakov siedmych ročníkov, ktorí spomedzi seba vybrali tých najlepších, najšikovnejších a najodvážnejších. Súťažiaci sa potom stretli v Banskom dvore na Tajchu s cieľom zmerať si sily, vytrvalosť, šikovnosť a využiť nadobudnuté vedomosti. Súťaž prebehla vo štvrtok 19. 9. 2019 a zúčastnili sa jej súťažné družstvá z piatich škôl mikroregiónu Nová Baňa. Dve súťažné družstvá postavila ZŠ J. Zemana, po jednom ZŠ sv. Alžbety, ZŠ s MŠ Brehy, ZŠ s MŠ Tekovská Breznica a ZŠ s MŠ Veľká Lehota. V každom štvorčlennom súťažnom

družstve muselo byť minimálne jedno dievča. Úlohou tímov bolo označiť páchatela krádeže, ktorý ukradol tovar z miestnych potravín. Na určenie páchatela museli získať indície na viacerých stanovištiach: prekážková dráha, strelba, prúd vody u hasičov, vedomostný test, poskytnutie prvej pomoci, určenie trasologickej stopy, vedieť prejsť zamoreným územím, vpísanie indícií, a nakoniec prišlo na samotné určovanie páchatela z piatich podozrivých. Hodnotil sa celkový čas od štartu po cieľ. Výsledné časy boli tesné a družstvá sa umiestnili nasledovne: Na 1. mieste skončila ZŠ s MŠ Veľká Lehota, na 2. mieste ZŠ s MŠ Tekovská Breznica a na 3. mieste ZŠ s MŠ Brehy.

Ďakujeme firme Piper, mestskej polícii, DHZ Nová Baňa, OZ Salus Vitalis, OOPZ v Žiari nad Hronom, odboru krízového riadenia z MÚ v Žarnovici, ale aj množstvu dobrovoľníkov, bez ktorých by sa takúto súťaž nepodarilo zorganizovať. Už teraz sa tešíme na ďalší ročník.

text a foto: Mgr. Juraj Kološta

MUSICA PERENNIS SANCTI BENEDICTI

SINCE 2016

2019 FESTIVAL DUCHOVNEJ HUDBY

KLÁŠTOR HRONSKÝ BEŇADIK

6. marca o 18:00

Popolcová sv. omša s hudbou

Collegium Wartberg 440
Ján Krígovský - g-violone, kontrabas
Karloína Krígovská - husle
Richard Wörds - organ
Viktória Ballánová - soprán
Program: Tabakov, Heyes, Kublička, Händel

7. júna o 19:00

Hudba Slovenských kaštieľov

Collegium Wartberg 430
Program: anonymus, Lupčá, Utmanová, Kečmarok

11. júla o 19:00

Stvorenie Prometea

Collegium Wartberg 430
Ludwig van Beethoven
Die Geschöpfe des Prometheus
Stvorenie Prometea pre sládkové kvarteto

18. októbra o 19:00

Dueto Paľa & Krígovský

Milan Paľa - husle, milanol
Ján Krígovský - kontrabas, g-violone
Program: Glere, Inshai, Galopnik, Čučkova

17. novembra o 11:00

Výročný koncert k vzniku diecéznej svätynie

Josef a Alžba Novohrad
Collegium Wartberg 440
A. Vivaldi - Quattro stagioni

BENEFIČNÉ VSTUPNÉ: 7 €

Pobronské múzeum v Novéj Bani
organizácia Banskobystrického samosprávneho kraja

Vás pozýva na slávnostné otvorenie
výstavy autorských diel
Mgr. Michaely Forgáčovej a Mgr. Jany Búriovej

Inspiration in us

4.10. 2019 o 16.30 hod.
Výstava potrvá do 29.11.2019

TAJCHOVÁ OSMIČKA

NOVÁ BAŇA VIII. ROČNÍK

Mesto Nová Baňa v spolupráci s občianskym združením Lyžiarí mesta Nová Baňa a nadšencami pre beh zorganizovalo v poradí už VIII. ročník bežeckého podujatia Tajchová osmička, ktoré sa uskutočnilo 7. 9. 2019 v rekreačnej oblasti Tajch. O tom, že toto podujatie sa medzi bežcami stáva pojmom, svedčí aj 393 registrovaných bežcov, čo je v histórii tohto podujatia rekordný počet. V tomto ročníku sa registrovali bežci z

celého Slovenska. Kým minulý rok boli z 52 miest a obcí, tento rok už zo 66. Veľkú radosť máme aj z narastajúceho počtu registrovaných domácich bežcov. Kým minulý rok ich bolo 139, tento rok sa už prihlásilo 147 Novobančanov. Zaregistrovali sme tiež bežcov nielen slovenskej, ale aj ruskej a ukrajinskej národnosti. Vekový priemer v tomto ročníku dosiahol 23,4 roka.

Pre bežcov bolo pripravených 19 súťažných kategórií podľa veku a pohlavia. Profesionálnu časomieru a služby s ňou súvisiace aj tento rok zabezpečovala spoločnosť Sport Timing Slovakia, s. r. o., z Kežmarku, s ktorou sme boli a sme veľmi spokojní. Všetci pretekári mali k štartovému číslu priradený jednorazový čip, vďaka ktorému bol zaznamenaný dosiahnutý výsledný čas v cieľi u každého štartujúceho, čím bolo určené aj celkové poradie v jednotlivých kategóriách. Na štart sa v deň podujatia postavilo nakoniec 309 súťažiacich. Z celkového počtu štartujúcich

bolo 141 detí a mládeže. Tí si zmerali svoje sily v šiestich kategóriách na tratiach dlhých 100 m, 200 m, 300 m a 500 m. Ďalších 13 kategórií bolo vytvorených pre bežcov na tratiach s dĺžkou 5,52 km, 8 km a 21,33 km. Na trati dlhej 5,52 km bežalo v štyroch kategóriách 59 bežcov, hlavný beh na 8 km bol taktiež rozdelený do štyroch kategórií a na štartovacej čiare sa stretlo až 80 bežcov. Na polmaratónovej, 21,33 km dlhej trati bežalo 29 bežcov v dvoch kategóriách. Po dobehnutí do cieľa bola všetkým bežcom odovzdaná účastnícka medaila s logom Tajchovej osmičky.

Tradičiou tohto bežeckého podujatia je Beh zdravia, v ktorom však nejde o dosiahnutie čo najlepšieho času, ale ktorého poslaním je urobiť niečo pre svoje zdravie. V pohodovom tempe, s úsmevom na tvári a s radosťou v srdci si účastníci behu odbehli koliečko po cyklochodníku okolo jazera Tajch. Ako odmena ich v závere čakalo jablčko.

Okrem víťazov jednotlivých kategórií sme vyhlásili najmladšieho a najstaršieho účastníka podujatia, ako aj najlepšieho ženského a mužského

výkon na 8 km trati. Najmladším účastníkom VIII. ročníka Tajchovej osmičky sa stal Tomáš Škvarka z Novej Bane, narodený v roku 2018, najstarším účastníkom bol opäť Juraj Cengel z Banskej Štiavnice, narodený v roku 1937. Pán Cengel je už neodmysliteľnou súčasťou Tajchovej osmičky, keďže sa aktívne zúčastnil každého jej ročníka. Najlepší čas medzi ženami v behu na 8 km aj tento rok dosiahla Iveta Furáková zo Zvolena, ktorá štartovala za Svetielko nádeje. Trať dlhú 8 km odbehla v čase 0:34:26,71. Najlepší mužský výkon v behu na 8 km dosiahol Peter Ursíny z klubu

Atléti BŠ Banská Štiavnica, ktorý 8 km zvládol za 0:29:37,15. Obaja svojimi výsledkami prekonal najlepšie dosiahnuté časy minulého ročníka.

Zorganizovanie podujatia v takomto rozsahu, ktoré bude účastníkmi hodnotené pozitívne a bežci sa naň budú tešiť opäť o rok, si vyžaduje nemalé úsilie nielen zo strany organizátorov, ale veľmi významná je aj podpora sponzorov, partnerov podujatia. Naše poďakovanie patrí všetkým, ktorí finančne, materiálne, vecnými cenami či iným spôsobom podporili tento ročník Tajchovej osmičky: NorthFinder, a. s. – hlavný sponzor podujatia, ALFA SORTI, s. r. o., Bitunova spol. s r. o., FitnessCentrum TechnoGym, Knauf Insulation, s. r. o., LTK Solutions, s. r. o., NOBA - Trans, s. r. o., Nutraceutica, Penzión Tajch Nová Baňa, PIPER SLOVAKIA, s. r. o., PharmDr. Stanislav Prachár, PROFI SAFETY, s. r. o., TRISTONE FLOWTECH SLOVAKIA, s. r. o., Šport Bar Brehy, Včelárstvo Geraldína, Vojšín Šport Nová Baňa, Zelený pes, s. r. o.

Tak ako som už spomínala, snahou organizátorov je pripraviť podujatie, ktoré spĺňa všetky predpoklady kvalitného, dobre zorganizovaného a úspešného podujatia. To by však nebolo možné bez nemalého počtu dobrovoľníkov, ktorí ochotne, nezištné a vo svojom voľnom čase zastrešili množstvo im pridelených úloh. Ďakujeme vám, zvládli ste to na výbornú!

V mene organizátorov ďakujem ešte raz bežcom, partnerom, dobrovoľníkom a všetkým, ktorí sa podieľali na tomto krásnom športovom podujatí.

Verím, že sa nám spoločnými silami podarí zorganizovať aj IX. ročník Tajchovej osmičky, ktorý sa uskutoční 5. 9. 2020.

viac info: <https://www.tajchovaosmicka.sk/t8>

Dagmar Lachká, MsÚ Nová Baňa
foto: Mgr. Katarína Volfová

TriTAJCHlon 2019

Posledná augustová sobota na Tajchu patrí triatlonu. Prvé triatlonové preteky v Novej Bani prilákali športovcov z celého Slovenska, ale aj z Ruska a Českej republiky.

Súťažilo sa vo vekových kategóriách od najmladších, 6-ročných detí po veteránov. V elitnej kategórii sa predstavili aj úradujúci majstri Slovenska a vedúci pretekári rebríčka Slovenského pohára.

V hlavnom štarte šprint triatlonu súťažiaci bojovali na tratiach 750 m plávanie, 20 km cyklistika, 5 km beh. S náročnou kopcovitou traťou sa najlepšie popasovala zo žien Ivana Kuriačková a z mužov bol najrýchlejší Marek Pavúk. Na štart sa postavili aj domáci pretekári, ktorí vo svojich kategóriách obsadili popredné miesta. Celodenný program TriTAJCHlonu vyvrcholil pretekmi triatlonových štafiet.

Prvý ročník je za nami, skúsenosti, ktoré sme pri jeho organizovaní získali, zúročíme o rok pri organizovaní druhého. Poďakovanie za pomoc patrí hlavne dobrovoľníkom, ktorí pomáhali zabezpečovať cyklistické a bežecké

trate, občerstvovačku, depo. Ďakujeme mestu Nová Baňa a všetkým sponzorom, ktorí pomohli finančne alebo cenami pre víťazov.

Dovidenia o rok.

BoBa Gajdošová
Foto: Erika Jauschová

INZERCIA

POHOTOVOSTNÉ LEKÁRENSKÉ SLUŽBY
v okrese Žarnovica v mesiaci október a
november

27. 10. 2019	Lekáreň BREZNICA, Tekovská Breznica (0456731972)	9:00 – 12:00
1.11.2019	Lekáreň Horná, Nová Baňa (0456856281)	9:00 – 12:00
3.11.2019	Lekáreň Horná, Nová Baňa (0456856281)	9:00 – 12:00
10.11.2019	Lekáreň Horná, Nová Baňa (0456856281)	9:00 – 12:00
17.11.2019	Lekáreň Valeriana, Žarnovica (0456812120)	9:00 – 12:00

V sobotu /okrem sviatkov/ sú otvorené tieto lekárne v okrese Žarnovica:

- Lekáreň VITAE, Námestie Slobody 9, Nová Baňa od 7:30 - 11:00
- Lekáreň Althea, Bystrická 54, Žarnovica od 7:45 - 11:15
- Lekáreň AQUA, Dolná 247/4, Žarnovica od 8:00 - 12:00
- Lekáreň VALERIANA, Nám. SNP 22, Žarnovica od 7:30 - 10:30
- Lekáreň BREZNICA, Tekovská Breznica 700 od 9:00 - 17:00

Sen Novobanského banického spolku o postavení repliky Potterovho atmosférického stroja nadobúda jasné kontúry

A tak začala veľkolepá stavba. Po vyše roku trvajúcej namáhavej práci, mnohých skúškach, úpravách a starostiach s materiálom začal stroj v roku 1722 pracovať. S úctyhodným výko-nom. Veď 43 200 vedier vody, ktoré vyčerpá za 24 hodín, predstavovalo takmer 2 160 000 litrov vody denne. Tak uzrel svetlo sveta atmosférický stroj Isaaca Potera ako prvý, ktorý bol postavený na európskom kontinente mimo Veľkej Británie. A bolo to v Novej Bani! Záviedla celá Európa! Pracoval niekoľko rokov a svoju činnosť ukončil potom, ako novobanské bane prestali byť pre zemepánov rentabilné...

Odvtedy prešlo 300 rokov....

V roku 2016 vzniká v Novej Bani banický spolok. Jeden z jeho zakladajúcich členov, p. Zoltán Vén, konečne po viacerých neúspešných pokusoch u predchádzajúcich primátorov mesta našiel pochopenie na mestskom úrade u vtedajšieho primátora Mgr. Jána Havrana so svojou myšlienkou založenia spolku ako občianskeho združenia. Spolok vznikol 6. 5. 2016, keď bol oficiálne zaregistrovaný na MV SR. V čase svojho vzniku mal 10 členov. Činnosť spolku sa od začiatku rozbehla míľovými krokmi. Už rok po svojom vzniku sa úspešne popasoval s organizáciou X. stretnutia banských miest a obcí Slovenska, ktorého sa zúčastnilo vyše 800 návštevníkov nielen zo Slovenska, ale aj z Maďarska, Poľska, Česka...

Hlavným cieľom, ktorý si členovia spolku vytýčili, bola obnova, udržiavanie a rozvoj viac ako storočnej tradície baníckych zvykov, rozvíjanie poznatkov o baníctve, starostlivosť o kultúrne a technické pamiatky atď. Práve vtedy vznikla myšlienka postavenia funkčnej repliky Potterovho atmosférického stroja. Veľká výzva pred banický spolok bola stanovená!

Začali sa rozbiehať prvé prieskumy, výskumy, bádania. Hľadali a zhromažďovali sa prvé informácie, prezerali sa banské archívy, a to dokonca i v zahraničí, študovali sa staré banské mapy, dostupné archívne záznamy z múzeí, odborné publikácie, kroniky a iné materiály. Veľkú rolu v tomto čase v novobanskom baníckom spolku zohral jeden z jeho zakladateľov, p. Peter Kopernický, ktorý v roku 2017 zo zozbieraných informácií zostavil a vydal knihu „Atmosférický stroj Isaaca Potera“. Vyšla v náklade 300 ks a znamenala prvý krok k dosiahnutiu cieľa Novobanského banického spolku. Také podrobné informácie o Isaacovi Potterovi a jeho ohňovom stroji doteraz v Slovenskej republike nik nepublikoval. Nečudo, že kniha zožala obrovský úspech a odborná i laická verejnosť po nej neustále siahla. Že ju nemáte doma? Tak potom asi nie ste Novobančania!

Po tomto kroku začal čas letieť veľmi rýchlo.

Vydanie knihy prinieslo prvé zaujímavé myšlienky a poznatky nielen o samotnej stavbe, ale i o mieste, kde Potterov stroj stál. Všetko ukazovalo na šachtu Althandel! „Ale bol Potterov stroj skutočne tam?“, „Kde vlastne ústila šachta Althandel?“ To boli kľúčové otázky súvisiace s hľadaním stavby pôvodného Potterovho stroja.

Tu prišla nečakaná pomoc.

Mesto Nová Baňa urobilo obrovský krok k určeniu polohy stavby. Odkúpilo pozemok, kde údajne stál Potterov atmosférický stroj, a umožnilo tak baníckemu spolku spolu s mestom realizovať potrebné prieskumy, výskumy a bádania. Ako prvá

prišla na rad košícká firma Safta 3D mapping, ktorá v roku 2018 zmapovala priestory banského diela Althandel a vytvorila detailnú ortofotosnímkovú územiu nad banským dielom. Vytvorená snímka s rozlíšením 26060 x 17744 bodov odhalila približné ústie menovanej šachty.

Analýzu ortofotosnímkov firmy Safta 3D mapping podrobili špeciálnemu prieskumu členovia banického spolku, a to Mgr. Peter Konečný, PhD., (historik) a RNDr. Peter Pauditš, PhD. (geológ). Spoločným úsilím, štúdiom starých baníckych máp, analýzou GPS súradníc atď. sa postupne dostávali k výsledku prieskumu. Podrobná, zdĺhavá a mravčia práca, mnohonásobná komunikácia medzi nimi nakoniec priniesla výsledok! Šachta Althandel, pri ktorej stál Potterov stroj, je s najväčšou pravdepodobnosťou tu!

Odborník je proste odborník !S tým nič nena-robíš!

Konečne. Hypotéza je na svete! Už zostáva len taká „maličkosť“. Potvrdiť ju. Medzitým ubehlo niekoľko mesiacov. Prišla zima, práce sa zastavili. Hľadala sa firma, ktorá by dokázala nejakým spôsobom potvrdiť hypotézu o mieste šachty Althandel a mieste, kde stál Potterov stroj.

Návrh padol na Katedru archeológie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. No a konkrétne sme oslovili doc. PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD., a bol to perfektný tip! Po úvodných rokovaníach a ochote pracovníkov katedry sa už 5. 4. 2019 konal prvý, nedeštruktívny prieskum miesta, kde mal stáť Potterov stroj.

Archeologický nedeštruktívny výskum v teréne realizovali: doc. PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD., Mgr. Mateľ Styk, PhD., doc. RNDr. Ján Tirpák, CSc., a pomáhali nám aj Mgr. Katarína Konečná, riaditeľka Pohronského múzea Nová Baňa, a jej štážiistka Mgr. Nádaskayová.

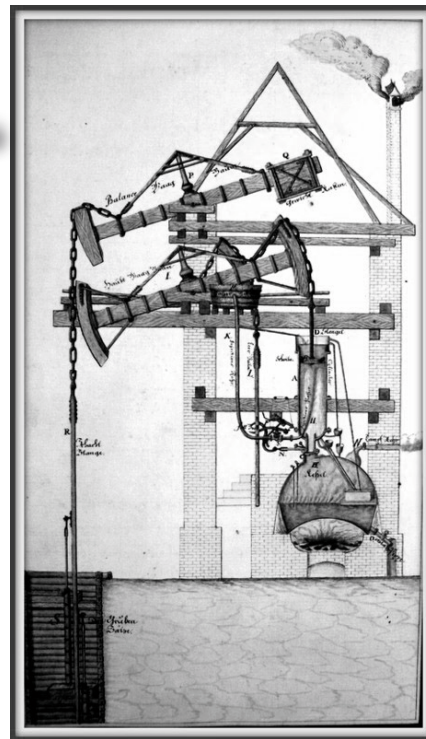
Samotný geofyzikálny prieskum sa realizoval na ploche veľkosti 20 x 25 m v západnej časti predmetnej parcely kúpeného pozemku.

Výsledky výskumu mali byť známe približne o mesiac. Medzitým sa však udiali iné veci.

No zainteresované osoby, vedenie mesta i samotní poslanci mestského zastupiteľstva zatiaľ nevideli žiadne hmatateľné výsledky. Veď zatiaľ to boli skutočne len hypotézy, odhady, prirovnania a návrhy. I ľudia, ktorí chodili okolo kúpeného pozemku, nevideli na ňom takmer žiaden pohyb, ničo ešte nejaké práce. Každý sa právom pýtal: „Načo sa ten pozemok kupoval?“, „Robí sa tu niečo?“, „Ako pokračujú práce – boli to len veľké myšlienky banického spolku a skutok-utek?“ Aby sa vyjasnili názory, postupy a určilo ďalšie smerovanie prác, zvolal primátor mesta na 10. 4. 2019 spoločné rokovanie primátora mesta, poslancov MsZ a OZ Novobanský banický spolok s cieľom rozvoja zámeru vybudovania Potterovho stroja a vytvorenia komplexu areálu banského múzea s dopadom na rozpočet mesta.

Rokovanie bolo dlhé. Hodnotilo sa, prehodnocovalo, navrhovalo, diskutovalo. Otázok bolo neúrekom, odpovedí ešte viac. Vysvetľovalo sa, hľadalo sa východisko, riešenie, spôsob financovania a pod.

Našlo sa východisko? „Počkáme na výsledky archeologického výskumu, ďalej sa rozhodne podľa jeho výsledku.“

Konečne prišli výsledky!

Nedeštruktívny archeologický výskum (geofyzikálny prieskum) na ploche veľkosti 20 x 25 m lokalizoval na mieste anomálie, ktoré indikovali prítomnosť podpovrchových nehnuteľných pravouhlych objektov, ktoré sa nachádzajú v hĺbke 1,5 – 2,5 m od súčasného povrchu v severnej i južnej časti meranej plochy. Odhadovaná veľkosť objektu v južnej časti plochy je 8 x 6 m.

Áno! Je tam niečo pod povrchom schované! Vyzerá to ako stavba – a pravdepodobne dosť zachovalá!

Navrňovaný ďalší postup: archeologický nedeštruktívny prieskum – vrty.

V prvej polovici júna 2019 sa teda začalo vrtať. Novobanská firma Nobageos (RNDr. Emil Ďurovič) vykonala tieto náročné práce v priebehu niekoľkých dní. Osobne bol pri vrtoch prítomný aj člen banického spolku Radovan Ďurovič, ktorý osobne prácu riadil a koordinoval. Vedúca výskumu doc. PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD., vytýčila v teréne celkovo 10 vrto, a to na základe geofyzikálneho prieskumu. Ich rozloženie do mapy terénu podľa GPS súradníc zaznamenal RNDr. Peter Pauditš, PhD., geológ.

No a výsledok?

Z 10 vrto, ktoré mali priemer 20 cm a všetky dosahovali hĺbku 3 metre, sa ako pozitívne, teda tie, ktoré obsahovali stavebné (kamenné) štruktúry, ukázali vrty č. 1, 2, 5, 6 a 10. Jednoznačný záver teda znel: Na týchto miestach možno očakávať základy strojovne Potterovho stroja.

Ako vhodný ďalší krok preto pani docentka odporučila manuálny zisťovací sondážny výskum v južnej časti vytýčenej plochy, a to práve v miestach geologických vrto 1, 2, 5, 6.

Prichádzajú „horúce“ chvíle

S výkopovými prácami sa začalo v pondelok 19. augusta 2019. Trvali celý týždeň. V nesmiernych horúčavách, keď stupnica teplomeru lietala okolo 34 oC a na oblohu sa neobjavil ani jeden obláčik, sa skupina dobrovoľníkov banického spolku pod vedením doc. PhDr. Noémi Beljak Pažinovej, PhD., a Mgr. Mateja Styka, PhD., z katedry archeológie pustila do náročnej práce, vykopať základy strojovne Potterovho stroja. K členom novobanského baní-

ckeho spolku (Považan, Konečný) sa pridali mladí členovia hasičského zboru v Novej Bani, konkrétne Daniel Debnár, Martin Papánek a Branislav Laecký. Za symbolickú odmenu, s vedomím, že to budú práve oni, ktorí odkrývajú 300 rokov staré základy strojovne, si vyhrnuli rukávy, zahodili tričká a pustili sa do otrockej práce hĺbenia jednotlivých vyznačených sond.

Prvé dve sondy vyznačené okolo vrtov 1, 2, 5 a 6 sa začali odkrývať. Postupne, po vrstvách. Dvadsať centimetrov odkopať, preskúmať, pokračovať ďalšou vrstvou. Horúčava, spotené telá, niet miesta na oddych, čas nás tlačí. Robota ide ťažko. Horná vrstva ešte ako-tak. Zemina. No prichádzajú kameň – menšie, potom väčšie a nakoniec veľké. Kop, hrab, dvíhajú, vyhadzujú. Mokré, spotené chrbty sa lesknú na prudkom slnku. Zásoba vody na týždeň sa míňa za dva dni. Halda vykopaných kameňov za sondou narastá. Už v hĺbke 50 – 60 cm nachádzame dôležité artefakty, ktoré svedčia o činnosti ľudí v predchádzajúcich obdobiach. Úlomky keramiky, krížik odpadnutý z retiazky, mince. Všetky sa okamžite lokalizujú, označujú a ukladajú do zvláštnych vreciek. Čas letí. Poobede prichádzajú pomôcť ďalší členovia spolku, Vladimír Šimo a Ján Hubač. Aj keď len na hodinku – dve ale predsa! Kopú, vyhadzujú, opravujú polámané náradie. Každá pomocná ruka dobrá! Ale pod nami len kameň, kameň a kameň. Chaoticky usporiadaný, nie súvisle poukladaný a pospájaný maltou. Je to zatiaľ len halda naspaných kameňov vyťažovaných z bane. Pondelok 16:30 hod. – koniec. Na dnes stačí. Pokračujeme zajtra ráno o 7:30. Zatiaľ v sondách o základoch strojovne, bohužiaľ, nič. Možno zajtra.

Utorok.

Vedúca výskumu privádza z Pustého hradu zo Zvolena, kde prebiehajú ďalšie výkopové práce pod jej dozorom, na pomoc dvoch ďalších chlapcov. Po pol ôsmej už krompáče zvoní o kamene. Hotová muzika. Odkrýva sa sonda č. 2. V prvej sonde v strede sa začína črtáť pás väčších kamenných blokov, ktoré sa zdajú byť uložené podľa nejakého vzoru. Pozor, pomaly! Odkopať, odhrnúť, zistiť, či držia spolu, okolie prehliť, preskúmať. Svitá nádej. Nálada sa zlepšuje. Asi voľačo máme. Mgr. Matej

Nedeštruktívny geofyzikálny prieskum pomocou georadaru.

Styk, Phd., skúma, fotí, dokladuje, archivuje. Čas na cigaretku. Bože, kde sú tie oblaky!

Lenže radosť bola predčasná. Nie je to múr strojovne. Škoda. Chlapi, ideme ďalej. Kop, hrab, dvíhajú, vyhadzujú, Na nervy! Z hĺbky 1,5 m už ani kamene nevyhadzujeme, ale vyťahujeme vo vedrách na lane. Robota pre otrokov. A to pán Vén, keď nás prišiel volať na kopanie, hovoril: „To, chlapi, len sem-tam kopnete, odhrabete, poškrabkáte, očistíte a tak. Ale bude sa o vás hovoriť ako o hrdinoch, budete prví, ktorí sa dotknú 300 rokov starého banského diela.“

Presne!

Druhá sonda sa kope len do hĺbky cca 0,7 m. Potom sa v nej práca zastaví. Ukazuje sa, že jej profil je presne taký istý ako v sonde č. 1. Zemina, malé kamene, potom väčšie, veľké – presne tak ako vo vedľajšej. Nie, chlapi. To je to isté! Halda vyťaženej banského kameňa bez akejkoľvek logickej štruktúry. Všetko sa nafotí, zaznamená, archívuje. Dovidenia zajtra.

Streda.

Ako zvyčajne, 7.30 sa rozbiehajú práce. Prichádzajú iní dvaja pomocníci z Pustého hradu. Vedúca výskumu na základe výsledkov z 1. a 2. sondy vytyčuje novú sondu na mieste vrtu č. 10. Začína sa odkrývať zemina. Kope sa tu omnoho ľahšie. Čistá zem. Vrstva po vrstve mizne, dostávame sa do hĺbky.

„Je tu veľký kamenisko a nevieme, čo s ním.“ „Čakaj, nekop!“ Pribieha vedúci Martin Styk. „Tu očistiť!“, „Tu prikop!“, „Odstráň ešte túto zeminu, v tomto mieste pod nižšie!“, „To nie je jeden kameň, to je skupina polepených kameňov spojených maltou. Očistiť to škrabkou, poometaj to!“, „Čo je to?“, „Chlapi – máme ho! Toto je múr Potterovej strojovne! Hurá!“

Nadšenie stúpa, smutná nálada končí. Všetci sme pokope, každý si chce múr chytiť ako prvý. Konečne!

Odkrývame ho ďalej. To je práca ako s puknutým vajcom. Opatrne, pomaly, aby sme ho nepoškodili. Na pravej strane sa odseklo pri kopaní z kameňa, jasne vidieť materiál, z ktorého je múr postavený. Novobanský ryolit! Nádherný, zachovalý. Pastva pre oči. Prijemný pocit pri srdci, radosť. Nádhera – po 300 rokoch naň opäť svieti slnko.

Vrt č. 10 ho presne zachytil, vrt č. 7 ho navrchu sondy tesne „lízol“. „Úspešná desiatka“ sa okamžite odkladá na budúce umiestnenie v múzeu. Múr je 2 m široký, orientovaný smerom na juh. Je to nosný múr Potterovej strojovne, na ktorom boli uchytené vahadlá. Tie vahadlá, ktoré za minútu začiatkom 18. storočia urobili 12 – 13 zdvihov a čerpali vodu z útrov zeme. To musela byť nádhera!

Ďalej sa už kope akosi ľahšie. Nevie, čo nás poháňa, ale máme na tvári úsmev, aj to náradie sa zdá akési ľahšie, aj zem „vyskakuje“ z jamy akoby sama. Krtkovia na nás čumia ako bager na hlinu. Čo je toto za partiu ľudí? Už ani nevnímame čas, teraz ide robota „od ruky“.

Vo štvrtok nám prichádza na dvojdnovú pomoc

Jozef Spurný s priateľom Mirkom Závalcom, ktorý ani nie je členom spolku. Ale robí ako drak. Vytyčuje sa ďalšia sonda (v poradí už štvrtá), treba nájsť roh budovy a ďalší múr. Darí sa. Kopec zeminy pri sonde rastie, odkrýva sa roh budovy a východný múr.

Ten je hrubý „len“ 1 meter.

Vykopané! Treba všetko už len začistiť, vymetličkovať, zarovnať profily, vyhladiť steny, nafotíť, zdokumentovať, pripraviť na prezentáciu na zajtrajšiu komisiu. Babráva robota, ide to pomaly. Ale všetko musí byť na jednotku. Je to predsa odkrytá história. História baníctva Novej Bane.

Piatok.

Záverečné práce. Dočistiť tento úsek, pozametať túto časť, odpratať tento neporiadok. Schádzajú sa účastníci na záverečnú komisiu archeologického výskumu.

Potupne prichádza Mgr. Zdenko Rusko z Krajského pamiatkového úradu v Banskej Bystrici, Mgr. MVDr. Branislav Jačuď, MBA, primátor mesta Nová Baňa, členovia OZ Novobanský banícky spolok Nová Baňa, Mgr. Katarína Konečná, riaditeľka Pohronského múzea Nová Baňa, Mgr. Ján Havran, poslanec BBSK. Za archeologický výskum (UKF) sa komisie zúčastňujú doc. PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD., a Mgr. Matej Styk, PhD.

Prezentujú sa výsledky archeologického výskumu. Pomaly a podrobne. Padajú slová vďaka mladým hasičom, baníckemu spolku, katedre archeológie... Navrhujú sa ďalšie kroky archeologického výskumu, budovania baníckeho skanzenu, múzea, stavby Potterovho atmosférického stroja atď, atď. Rokovanie trvá poriadne vyše hodiny.

Správa o objavení základov strojovne Potterovho stroja sa šíri rýchlosťou blesku. Prvé zábery a prvé rozhovory nakrúca televízia Markíza, ktorá ich uverejňuje už vo večerných správach. Vychádza článok na internetových stránkach UKF v Nitre s názvom „Strojovňa Potterovho ohňového stroja objavená“. Úžas!

Správa letí územím Slovenska a prekračuje i hranice nášho štátu. A Európa nám po 300 rokoch závidí znovu. Veď aj má čo! Isaac Potter opäť oživa. V našom meste – v Novej Bani!

Tak nech sa jeho výnimočnej myšlienke darí aj v budúcnosti rokoch!

Za doteraz dosiahnuté výsledky ďakujeme bývalému i súčasnému primátorovi mesta, poslancom MsZ, Katedre archeológie UKF Nitra, dobrovoľným hasičom z Novej Bane a všetkým našim sponzorom. Na splnenie našich cieľov (prezentovať Novú Baňu v rámci celej Európy) však do budúcnosti očakávame viac pomoci od všetkých občanov mesta.

Mgr. Jozef Považan,

Novobanský banícky spolok

foto: archív Novobanského baníckeho spolku

Sonda č. 1 (vľavo) a č. 2 (vpravo) okolo vrtov 1, 2, 5

ZEM JE DAROM, NIE MAJETKOM

Ekologická výchova v kostole

K pomerne zložitej téme ochrany životného prostredia zaujala svoje stanovisko aj katolícka cirkev. „Zem je darom, nie majetkom,“ píše svätý otec František vo svojej encyklike o ekológii z roku 2015. „Ludia ničia biologickú diverzitu v Božom stvorení a tým prispievajú ku klimatickým zmenám, oberajú zem o jej prírodné pralesy alebo ničia mokrade, znečisťujú vodu, pôdu, vzduch: toto všetko sú hriechy,“ upozorňuje pápež. Tento rok je aj výzdoba v Kostole narodenia Panny Márie v Novej Bani venovaná environmentálnym myšlienkam aj ďalším globálnym problémom. Roľnícka nedeľa pekne uzavrela ekologickú výchovu, ktorú v Novej Bani predstavovali aj ďalšie dve septembrové aktivity – medzinárodný festival filmov o trvalo udržateľnom

rozvoji 12. septembra v kine Vatra a Deň bez áut 20. septembra 2019. Počas slávnostnej omše Mons. Peter Mišík tmočil slová pápeža z encykliky o ekológii. Hlavný celebrant a kazateľ ThLic. Daniel Dian v kázni tieto myšlienky ešte hlbšie rozvinul. Deti upozornil, aby si viac vážili jedlo, aj to uvarené v školských jedálňach. Nevyhol sa téme septembrového Pochodu za život v Bratislave. Spomenul utečencov, ktorí sú tiež ľudské bytosti a potrebujú pomoc. Veriaci si z úst duchovných vypočuli aj odporúčania ohľadom separácie odpadu.

Vďační a pohostinní roľníci

Bohoslužbou prítomných okrem organistiky sprevádzal aj detský spevácky zbor Alžbetka, ktorý si s niekoľkými spevákmi-„dospelákmi“ nacvičil spoločné piesne. Počas opisu vyobrazení na jednotlivých oltároch

zaznela pieseň korešpondujúca s názvom encykliky „Bud“ pochválený, môj Pane“. Takéto modlitbové zvolanie si ešte začiatkom 13. storočia spieval svätý František z Assisi. „Nad roľnícky stav vo svete krajší nikde nenájdete,“ niesli sa slová hymny novobanských roľníkov Kostolom narodenia Panny Márie v závere svätej omše. Atmosféru ešte umocnila krásna pieseň „Slovensko moje, otcina moja“. Pred kostolom roľníci pre farníkov aj návštevníkov z blízkeho a ďalekého okolia pripravili pohostenie vo forme tradičných kysnutých tvarožníkov a ďalších sladkých, slaných aj tekutých

dobrot. Pri ľudovej hudbe Reax si niektorí dokonca aj zatancovali. Výzdoba pripravená vo farskom kostole z plodov zeme z vďaky Bohu za úrodu potrvá dva týždne. Potom budú ovocie a zelenina použité na dobročinné účely.

Ing. Viktória Valachovičová, PhD.
foto: Mgr. Matej Pirháč

